de ovend

Stellingwarfs tiedschrift

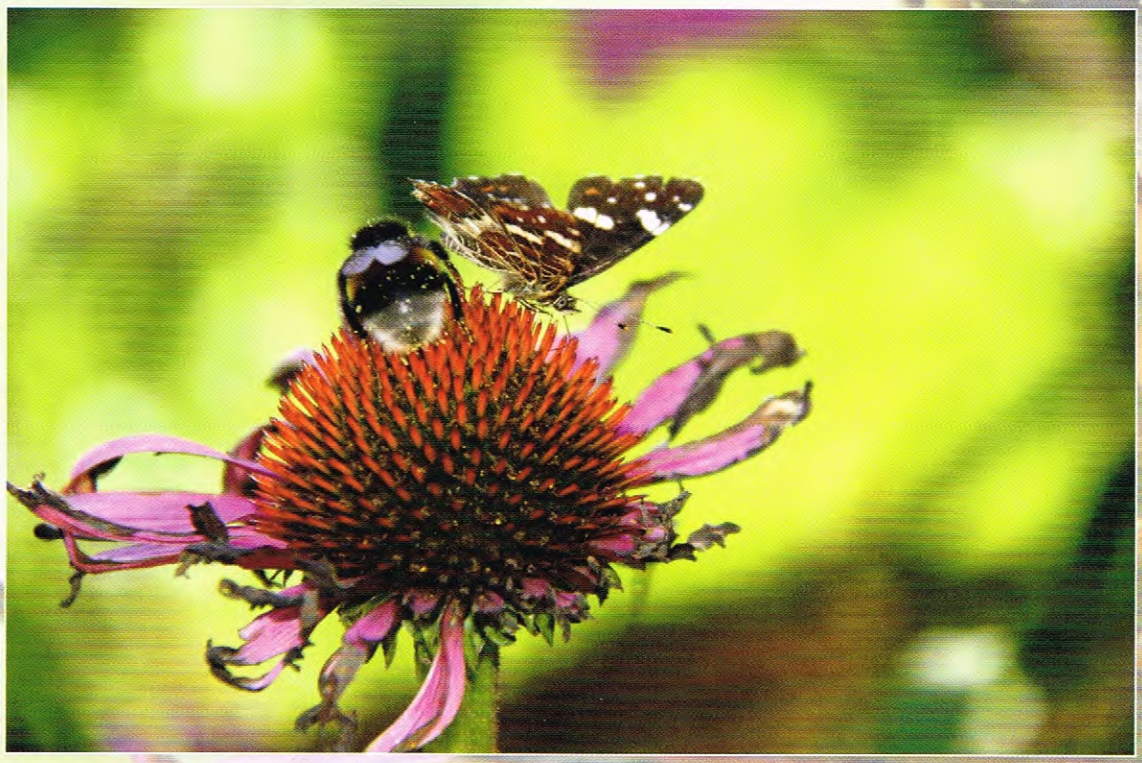

38e jaorgaank no. 4
augustus 2010

Kolofon

De Ovend wodt uutgeven deur de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, en komt zes keer in et jaor over de heerd bi'j de leden/ab. In dit blad verschienen bi'jdregen op et terrein van de Stellingwarver schrieveri'je, taelkunde, volkskunde, geschiedenis en taelbeweginge.

Redaktie	Koosje Hornstra, Jimmy Visser en Jannes Westerhof
Buro-redakteur	Sietske Bloemhoff
Zetwark	Trijnie Telkamp
Omslag	Sietske Bloemhoff
Drok	Van der Meer, Oosterwoolde
Administraosie	Stichting Stellingwarver Schrieversronte, Willinge Prinsstraote 10, 8421 PE Berkoop/Oldeberkoop, till. (0516) 451108
Eupeningstieden administraosie	Maendag t/m donderdag: 9.00 ure tot 16.00 ure Overleg mit aandere mitwarkers kan alliend nao tillefonische ofspraoke
E-mail	info@stellingwarfs.nl
Webstee	www.stellingwarfs.nl
Lidm./Ab.	€ 16,00 in et jaor
Losse nommers	€ 3,00

ISSN 0166-7351

D'r mag gien wark uut dit blad overneumen wodden zonder schriftelik goedvienen van de maeker(s).

INHOOLD

Jannes Westerhof	*Et veuroffien*	2
Jannes Westerhof	*Henk Koelma, de ni'je ponghoolder*	3
Van de redaktie	*RUG-onderzuker hoolt opni'j lezing*	5
Van de redaktie	*Laot mi'j now ok es wat zeggen*	6
W. de Jong	*Een kwaojongesstreek*	7
Frank Spijkers	*Dát vien ik now een mooi boek*	8
Rob Zethoven	*Red Bill*	10
Van de redaktie	*Biezunder verhaelen fotoboek van Marije Kuiper*	12
Jimmy	*Wegraeken*	14
Grietje Bosma-Dijkstra	*In mien heufd*	15
Jannes Westerhof	*Dit plak dot me wat*	16
Anne Bult	*Oold en Jong*	20
Roely	*Vlochteling*	24
Van de redaktie	*Warkieslappe*	25
Van de redaktie	*Muske Tiemen*	26
Redaktie	*Krummelties*	28
Henk Bloemhoff	*'Zol Nederlaand nog weten?'*	29
Sjoukje Oosterloo	*Date-aeventuur*	30
Van de redaktie	*Soe sullen die Stellinge...!*	32

Foto's *foto omslag, blz. 3, 4, 5, 16, 19 Sietske Bloemhoff*
blz. 13 Marije Kuiper

Foto omslag *Vandaege-de-dag is d'r in de dörpen misschien wel meer hunning te haelen as in de gruunlanen (lees interview op blz. 16).*

ET VEUROFFIEN - Jannes Westerhof

ET VEUROFFIEN - Jannes Westerhof

Wiels ik dit schrieve is Nederlaand in de warre. Een totale W.K-gekte, een hittegolf en kammenetsinformeteurs bepaolen et beeld op 'e tillevisie en in de kraanten. En daor moej' dan as Fryslân Marketing tegenop boksen mit de kreet Laat Friesland uw hart stelen. Begin juni ston in alle kraanten dat Frieslaand de mooiste perveensie was neffens de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC). Et keliezenlaandschop en 'de grote gebieden met ongewijzigde kavelpatronen' dregen daor aorig an bi'j zegt de VNC. Neffens mi'j kan et niet aanders as Frieslaand het dat veur een flink pat te daanken an de Stellingwarven. Mar de 'promotiecampagne' van Fryslân Marketing richt him op 'watersport, de Wadden, de Elfsteden en de natuurgebieden van de Friese Wouden. Dan daenken meensken niet drekt an de Stellingwarven. Misschien is dat mar goed ok, want aj' over de A32 Frieslaand binnenkommen staot d'r een meraokels groot blauw bod mit de tekst Houd je aan de snelheidslimiet en drekt daoronder staot ok nog: Straks ook binnen de bebouwde kom. Dat is waj' 'een belerende toon' numen en daor hebben de Stellingwarvers niks mit van doen. Ik stel me zo veur dat de 'promotiecampagne' Beleef Friesland aeventuurlik volk antrekt. As dat volk dan mit wapperende haoren anraozen kommen in heur cabrio's is et eerste wat ze zien: Houd je aan de snelheidslimiet. Niks gien 'Welkom in Friesland/Fryslân' mit daoronder: 'Hier beleef je het'. Ie zollen dan toch votdaoliks weerommekeren en et aeventuur beleven op 'e Drentse heide. Dat is misschien ok nog beter veur de Stellingwarver ekenomie, want lichtkaans kommen ze dan nog wel in Appelsche te lane, 'dat leuke Drentse dorpje' zoas ik lessend iene zeggen heurde.

In dat 'dörpien' Appelsche is vule te beleven. Zo was d'r op 6 juni in et bezukerscentrum van Staotsbosbeheer in Aekinge een bi'jemark waor de iemkersveriening Oost-Stellingwarf alles uut de kaaste haelde om zien te laoten wat as et holen van bi'jen betekent. Mien kleinzeune en ik troffen daor een man die in et Stellingwarfs meraokels mooi en enthousiast vertellen kon over bi'jen en iemkers. Om et verhael kot te maeken: nao een ure had de kleinzeune een uutneudiging om bi'j Marten Dragtsma van De Oosterstreek de bi'jestal te bekieken en ik kon praoten kommen veur de rebriek 'Dit plak dot me wat'. De kleinzeune het kotleden mit Marten de bi'jevolken 'inspekteerd' en et verhael van Marten over 'zien plak' vienen jow in dit nommer. De campagne Beleef Friesland was veur oons dus niet neudig. D'r kwam zels nog een hiele aandere beleving aachteran. Marten had tegen de kleinzeune zegd daj' op marktplaats.nl soms geschikt an een bi'jeuutrusting kommen kunnen. Dat klopt, want een peer daegen laeter gong de tillefoon: of ik mit een boedelbak bi'jekaasten uut Overdinkel haelen wol. Zo heb ik dan ok nog een gaastvri'je dag in Twente beleefd en kiek ik now in de hitte tegen een barg van binnen- en butenkaasten an. D'r is alderdeegst een 'schoefkaore' bi'j. Kiek, as d'r deur Marten gien Stellingwarfs praot was op 'e bi'jemark in Appelsche, dan hadden we dit allemaole niet beleefd.

Jannes Westerhof

Henk Koelma, de ni'je ponghoolder

Sund 19 meie van dit jaor is Henk Koelma de ni'je ponghoolder van de Schrieversronte. Wie is disse man? Om een betien in de kunde te kommen gongen we naor Hooltpae. Vanof de zaandkop waor as Henk woont an de Stellingenweg kieken we uut over de tuun en de gruunlanen mit an alle kaanten boswallen. Et is aende juni, de zunne schient gril, et is slim waarm en al tieden dreuge. De peerden liggen loom in de lanen naost en aachter et huus. De lavendel bluuit as nooit teveuren. Et is krek Frankriek, daor hoej' dus niet henne, mar toch... nog een goeie weke en dan gaon Henk en zien vrouw Joke naor Morzine. Aandere jaoren gaon ze daor henne op wintersport, mar dit jaor komt de Tour de France d'r langes en dat willen ze wel es mitmaeken. Henk het een briede belangstelling veur sporten. Veertig jaor was hi'j bestuurslid en zat hi'j in de kantinekemmissie van de körfbalverieninge van Hooltpae en meer as dattig jaor maekte hi'j tegere mit Joke de SCO-ni'jsbrief. Henk is geboren en getogen in Hooltpae en woont d'r mit uutzundering van wat jaoren in Wolvege al zien hiele leven. Nao de legere schoele in Hooltpae gong hi'j naor de ULO in Wolvege. Daor het hi'j o.e. les had van Jannes Nijholt, 'een echte lerer, die gien muuite had mit et holen van odder in de klasse'. Sund de oprichting van de Schrieversronte in 1972 tot 1984 was Jannes Nijholt siktaoris van die klub. Nijholt ston him een posien leden nog es weer dudelik veur ogen doe hi'j de verhaelebundel van Nijholt *Wie hunnig hebben wil...* nog es weer leesde.

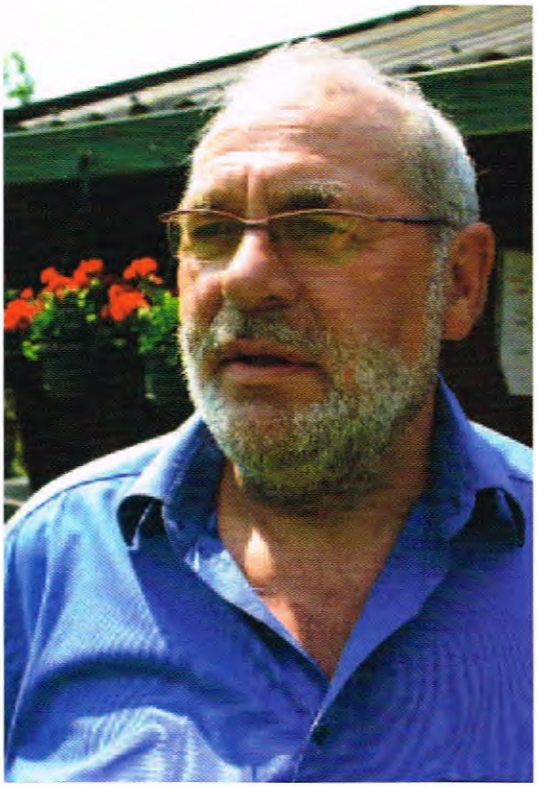

Henk Koelma is sund 19 meie ponghoolder van de Stellingwarver Schrieversronte.

Henk leek et wel wat om krek as vader melkboer te wodden, mar moeder vun dat niet zoe'n goed idee. Et was in 1963 veur een zelstanige melkboer niet zo makkelik meer om overaende te blieven. Henk kon leren, had boekholen in zien 'pakket' op 'e ULO en zoas dat in die tied gong: dan mar op kantoor. Zo kwam Henk op 'e centraole boekholing van de gemiente West-Stellingwarf. Daor wodde de boekholing voerd van de gemientelike bedrieven (woning- en grondbedrief en zok-zo-wat) en van stichtings. Daor zat ok et

Aachter huus bi'j Henk Koelma in Hooltpae kiek ie prachtig uut over de gruunlanen en boswallen.

bejaorde- en verzorgingscentrum Soolstede bi'j. In 1979 wodde hi'j administrateur van Soolstede. Doe in 1998 bi'j de fusies van zorg- en verpleeghuzen et kleinere Soolstede in feite overneumen wodde deur Lindenoord is Henk weer in dienst van de gemiente kommen. Daor wodde hi'j administateur van et grondbedrief en was hi'j betrokken bi'j de ontwikkeling van de Lendewiek en nog wat aandere zaeken. 'Et was interessaant wark en ik kon d'r mien eigen idenen kwiet,' zegt hi'j. An 't aende van 2007 was d'r nog de meugelikhied om mit pre-pensioen te gaon en daor het Henk gebruuk van maekt. Zo kwam d'r tied om et grote wark in de tuun te doen. De boswal wodde renoveerd en et grote grösveld vlakmaekt. 'Tunieren is meraokels mooi wark, mar ik hadde d'r wat te min tied veur.' Zo is d'r now ok tied veur aandere zaeken, zoas bi'jglieks et sutelen mit Stellingwarver boeken. Veurig jaor was et de eerste keer. De oproep van Fettje Alten en Johan Veenstra in De Ovend sleug an en hi'j meldde him as sutelder. Et was aorig wark en hi'j kwam oolde kunde tegen en zee dat hi'j wel es wat doen wilde, mar daorbi'j docht hi'j niet an een bestuursfunktie. Evenpies laeter had hi'j de veurzitter van de Schrieversronte al op 'e stoepe staon. Et dee blieken dat bestuurslid Geert Dekker graeg stoppen wol as ponghoolder. Geert is nog volop an 't wark en kan overdag muuilik vri'j kriegen. Et leek Henk wel wat, hi'j had d'r now tied veur en et sleut mooi an op zien vroegere wark. Vanof et veurjaor het hi'j 'mitlopen' in et bestuur. Daordeur het hi'j nog meer wardering kregen veur al die vri'jwilligers die veur de Schrieversronte doende binnen. Et bevaalt goed en hi'j gaot geregeld naor et kantoor in Berkoop.

D'r is wel wark te doen, want de subsidies staon onder drok. Et bestuur moet d'r veur zorgen dat d'r gien verliezen meer binnen, mar an de aandere kaante moe'n alle taeken

wel uutvoerd wodden. Dat betekent dat d'r aandere inkomsten kommen moeten en 't wodt een hiele klus om die te kriegen. Een warkgroep is doende om te bekieken wat de meugelikheden binnen.

Henk vint de streektael van groot belang. In 1998 volgde hi'j de kursus Stellingwarfs. Deur et wark en de körfbalaktiviteiten kwam et d'r niet van om d'r veerder wat mit te doen. Wel las hi'j Stellingwarver boeken en De Ovend. Mar binnenkot is hi'j weer hielendal bi'j, want hi'j het him opgeven veur de 'opfriskursus', die dit naojaor holen wodt. 'We moe'n oons best doen om d'r veur te zorgen dat de volgende generaosies et in elk geval nog lezen en schrieven kunnen. Praoten wodt wat muuiliker, mar d'r bin altied jongeren die d'r nocht an hebben. We moe'n meer de boer op, meer kontakten mit bi'jglieks de verienigings van plaetselik belang. Mit et veertigjaorig bestaon in 2012 moe'we vule reklame maeken. Butendat, et gaot niet allienig om de toekomst. Ie doen et wark ok veur alles wat d'r now gebeurt en waor zovule meensken wat an hebben.' Ok dit jaor gaot Henk tiedens de sutelaktie weer bi'j de deuren langes om et Stellingwarfs te 'promoten'. Hoe kan et ok aanders aj' an de Stellingenweg en in West-Stellingwarf wonen en je vrouw hiet ok nog es Stellingwerf.

RUG-onderzuker hoolt opni'j een lezing over et Stellingwarver laandrecht: bi'j et verschienen van et symposiumboek 'Soe sullen die Stellinge...' op 24 augustus

Op deensdagaovend 24 augustus wodt et boek prissenteerd mit de lezings van et Historisch Symposium 'Stellingwarf' 700 in Noordwoolde, op 18 september veurig jaor. Disse lezings bin van perf. dr. Hans Mol van de Fryske Akademy, dr. Oebele Vries van et Fries Instituut Rieksuniversiteit Grunningen en van mr. Caspar van Heel uut Hattem, eerder perveensiaol archiefinspekteur van Overiessel. De drie lezings weren van hoog nivo en bin veur disse uutgifte nog es bewarkt en verni'jd. Et ni'je boek is weer een hoogweerdig perdukt van de Stichting Stellingwarver Schrieversronte in Berkoop, die veul liefhebbers van geschiedenis en identiteit van Stellingwarf hier een plezier mit dot.

Anslutend op de prissentaosie zal iene van de specialisten, dr. Oebele Vries, opni'j ingaon op et Stellingwarver laandrecht van begin 14e ieuw. Veur een uutvoerige 'verkenning' was op et symposium van veurig jaor aenlik wat te min tied. Hiel wat bezukers van doe wollen et verhael nog wel es wat uutgebreider heuren. Dat de Stellingwarver Schrieversronte het dr. Vries vraogd om opni'j naor oonze regio te kommen en om dan nog es uutgebreider te vertellen over zien speurtocht naor inhoold en aachtergronden van het Stellingwarver laandrecht. De heer Vries bleek gelokkig bereid, en iederiene is d'r wisse van dat et veur de liefhebbers van de Stellingwarver geschiedenis een prachtige lezing wodden zal.

Disse aovend is dus kultuur dubbelop: et ni'je geschiedenisboek wodt prissenteerd, en d'r is een meraokels interessaante lezing. Iederiene mit belangstelling veur geschiedenis en identiteit is welkom en d'r wodt gien intree vraogd. Plak: gebouw van de Stellingwarver Schrieversronte, Willinge Prinsstraote 10, Berkoop; tied: 20.00 ure. Pries van et ni'je boek: 22,50 euro. Bestellings of meer info: info@stellingwarfs.nl

Van de redaktie

Laot mi'j now ok es wat zeggen

Boek mit kotte verhaelen van Jan Veldhuizen (1941 – 2005)

In juli verschenen d'r bi'j de Stellingwarver Schrieversronte in Berkoop twie ni'je bundels van de in 2005 overleden Stellingwarver schriever Jan Veldhuizen. Jan Veldhuizen woonde in Apeldoorn, mar gruuide op in De Miente bi'j Noordwoolde. Jan was, doe hi'j zo onverwaachs uut de tied raekte, aenlik nog niet zo lange in de weer mit de Stellingwarver schrieveri'je, mar wel volop. Hi'j beleefde daor veul plezier an en schreef mit riegelmaot veur o.e. et Stellingwarver tiedschrift De Ovend.

Foto's van et omslag Laot mi'j now ok es wat zeggen.

In 2003 wun hi'j mit 'De oolde zegeuner', een cyclus van gedichten, 'De Oolde Pook-pries'. Dat was doe nog de anvieteringspries veur et schrieven in et Stellingwarfs, insteld deur de beide Stellingwarver gemienten. Niet zo lange daornao verscheen zien eerste gedichtebundel *Gewoon Stellingwarfs De tael van mien moeke*. Aende augustus 2005 verscheen *Beestebende*, et twiede boekien van Jan Veldhuizen, mit veul speulse riempies over 'meenselike' dieren. Doe Jan in november 2005 wegraekte laggen d'r bi'j de Schrieversronte nog twie manuskripten van him, waorvan al dudelik was dat die nog in boekvorm verschienen zollen.

In et eerste plak gong et om *De wiend blaost ok wel es aandersomme*, mit hiele sfeervolle en vaeks ok ontroerende gedichten. Jim konnen daor in et juninommer van De Ovend al over lezen. In et ere boek *Laot mi'j now ok es wat zeggen* bin kotte humoristische verhaelen te lezen. Et biezundere gevuul van dreuge humor van Jan Veldhuizen komt in die verhaelen ommeraek goed naor veuren. Een peer verhaelen hebben indertied in De Ovend staon, de eren bin nog niet eerder publiceerd.

Veur et omslag en de opmaek van dit boek zorgden Schrieversronte-mitwarkers Sietske Bloemhoff en Trijnie Telkamp. *Laot mi'j now ok es wat zeggen* telt 48 bladzieden en kost € 11,50. Wie beide boeken van Jan Veldhuizen toegelieke kocht betaelt liekewel mar € 20,00.

W. de Jong

Een kwaojongesstreek

De döskmesiene het altied een grote indrok op kiender maekt en dat was disse haast niet aanders. Et geluud van de mesiene. De banen om de grote wielen.
Aenlik weren ze d'r een betien bange veur. Op veilige ofstaand konnen ze d'r lange naor staon te kieken, mar dichtebi'j kommen ze liever niet.
De grote, hoge roggemieten verdwenen langzemerhaand in de mesiene en de pakkies stro kwammen d'r an de ere kaante weer uut. Misschien begreutte et heur ok wel een betien om die mooie grote bulten, die krek op grote poddestoelen leken. Doe die zet wodden hadden ze d'r ok mit grote ogen naor staon te kieken. Et onderste stokkien, et steeltien eerst en dan de hoed d'r op. En hielemaole bovenan nog een ofdekking tegen de regen. De iene miete bleef mooi rechtop staon en de ere zakte een betien schieve.
Vlakbi'j schoele hadden ze ok een hoeke laand hielemaole volbouwd mit roggemieten en doe ze op een morgen bi'j schoele kwammen was de döskmesiene drok doende.
Veur de kiender, die tussen de middag niet naor huus konnen, was et een feest om bi'j et dösken te kieken. Onderin iene van de bulten die now hielemaole verwarkt was wemelde et van de moezen. Zovule hadden ze nog nooit zien. De maegies leupen gillende vot, mar de jongen vuulden heur hiel stoer en wollen d'r wel wat mit doen. En wie now op et idee kwam wussen ze laeter niet meer, mar ze propten de busen vol mit moezen en draefden daormit aachter de maegies an naor schoele. En wat now. Daor stonnen ze mit de hanen op de buse om de besies niet kwiet te raeken, mar ze konnen zo de klasse ok niet in.
In et lekaol van de kleinties ston de lessener van de juffer mit een kleppe d'r op. Dat was de oplossing. De kleppe was niet op slot en d'r zat ok haost niks in. Alle moezen konnen daor mooi in en ze bleven nog zitten ok. De kleppe weer dichte en weer naor buten om veerder te speulen.
Doe de middagpauze omme was en de moezen vergeten weren en iederiene weer netties in de klasse zat, was daor inienend een groot kebaol in de klasse van de kleinties.
De juffer hadde de kleppe eupendaon en de moezen bleven now niet mooi stillezitten. Ze vleugen as hong leven d'r van of de lessener uut en de klasse in. Alle kleine maegies en de juffer stonnen op de baanken te raozen.
De heufdmeester het de butendeure en de deure van de klasse van de kleinties losdaon en de moezen d'r uutjacht.
De jongen zatten now wel een betien in de piepzak, mar d'r wodde niet over praot. De hiele middag hebben ze in spanning zeten. Veur niks?
Doe mit de kastdaegen de repotten uutdield wodden ston in een tal repotten van de jongen een viere veur gedrag. Daor mochten ze thuus uutleg over geven.

Dát vien ik now een mooi boek

Frank Spijkers

Frank Spijkers is in oonze omgeving veural bekend as histotolk. Zo vertelde hi'j in 2009, as heer Otto van Buil, op meer as 40 basisschoelen over de geschiedenis van Stellingwarf om 1309 henne.

'Eerst even veur alle dudelikhied: ik lees niet arg vule. Dat wil niet zeggen dat ik dat niet graeg doen zol. Niks is minder waor, ik bin gek op boeken. Et perbleem is liekewel dat ik langzem leze en vlogge ofleided bin. (Zit ik krek mooi te plak mit een mooi boek en ja heur, daor komt iene in huus die tegen je begint te praoten.) Dan bin ik dus mitien de draod kwiet. Vot koncentraosie. Daor staot dan weer tegenover dat ik wel twie boeken toegelieke lezen kan. Dat dan weer wel! Mar om kot te gaon, ik lees dus niet arg vule. Dat komt ok omreden ik zels wat an schrieveri'je doe. Ik bin dan bange dat as ik een goed boek lees, ik onbewust dingen uut dat boek kopiëren en bruken gao veur mien eigen schriefsels. Now ja. Toch is d'r veur mi'j voldoende reden om wat te schrieven veur disse rebriek.

Doe ik op de legere schoele zat (5e montessorischoele in Amsterdam) vun ik veural de geschiedenisboekies arg interessaant. De verhaelties die daor in stonnen, vun ik hiel aorig. Aenlik is dat altied zo bleven. Veural boeken en verhaelen tegen een historische aachtergrond hebben mien interesse. Dat begon ooit mit de serie over Arendsoog (weten jim nog wel?) van J. en P. Nowee. De cowboy-aeventuren sprakken geweldig tot mien verbelinge (as ik d'r zo over naodaenk: ik ben aenlik wel een serielezer). Naost de 'Arendsogen' was ik veural een stripverhaelelezer. En dat bin ik nog de hieltied. Ok hier hebben die, die mit de historie te maeken hebben, mien veurkeur. Ooit is et begonnen mit Asterix (netuurlik) en cowboy Lucky Luke. Daor kwammen al vlot de series (jawisse: series) Alex, speulende in de Romeinse tied, De koene ridder (middelieuwen), Johan en Pirrewiet (ok middelieuwen), bi'j. Ok, en aenlik mag gieniene die serie missen, is Guust iene van mien grote helden. De antiheld van de stripwereld. Een kantoorbediende die alderhaande fratsen uithaelt en warken mar zozo vint en riegelmaotig zien chef tot wanhoop drift. Een geniaole kreaosie van de Belgische keunstener André Franquin. Nog de hieltied heb ik dikke wille om de grappen van Guust. Mar ok Kuifje, Robbedoes, De Blauwbloesen, Papyrus, Roodbaard, Blueberry, Buck Danny, Suske en Wiske kwammen d'r bi'j. Ga es op zuke naor de acht biezundere verhaelen uut die laeste serie: Willy Vandersteen tekende op verzuuk van zien uutgever acht verhaelen die een serieus en spannend plot hebben, waorbi'j de tekenings minder grappig en veul detailleerder weren as de aandere verhaelen. Mar ok is d'r nog genoeg te lachen. Veurbeelden hiervan bin: *Het geheim van de Gladiatoren*, *Het Spaanse spook*, *De schat van Beersel* en *De bronzen sleutel*. Jewielties.

Omdat ik veural een striplezer bin, botste dat wel es mit de verplichte kost op schoele. De literetuurlieste daor vun ik niet zo vule an, as ik eerlik bin. Om sommige regels angaonde et begrip literetuur te ontlopen zocht ik naor een kombinaosie: de verhaelen over Olivier B. Bommel van Marten Toonder. Een literair schreven verhael anvuld mit geweldige tekenings. As ik d'r over naodaenk: Marten Toonder het mien middelbere schoeletied wat de boekelieste angaot dregelik maekt. Op et laest moet mien lerer Nederlaans docht hebben: Ach, laot him mar, hi'j is niet meer te redden... Doe lezen niet meer verplicht was, kreeg ik d'r meer aorighied an. Ik heb ommeraek geneuten van de serie (ja, ja) *De Aardkinderen* van J.M Auel. Et verhael speult an et aende van de

laeste iestied. De belevenissen van een jong maegien dat opneumen wodt deur een stam Neanderthalers, en uuteindelik weer verstoten wodt en op zuke gaot naor heur eigen volk. De schriefster lat in heur boeken de begintied van de mederne meensken zien. Dat dot ze zo mooi dat et allemaole zomar waor wezen kunnen zol. D'r bin intied vuuf dielen en et is gek dat de eerste vier delen heur hiel vlot en makkelik lezen laoten, ok al hebben we et over zoe'n 2500 bladzieden. Mar et vuufde diel, dat veul laeter schreven is as de aandere viere, wil bi'j mi'j niet echt lokken. Ik kom d'r gewoon niet in. Hiel vremd.

Mar wat echt geweldig is zal ik jim now uut de doeken doen. De Amerikaanse schriever Steven Saylor schrift historische romans/detectives die in et oolde Rome speulen. Doe ik et eerste diel van zien serie, *Romeins Bloed*, in hanen hadde docht ik dat et wel niks wezen zol. Hoe kon een Amerikaan now schrieven over een stok Europese geschiedenis zonder daj' et idee hebben daj' naor een verkeerde Hollywood-produktie zitten te kieken. Ik zal jow vertellen: Saylor kan dat. Van de eerste bladziede of zit ie in Rome zoas et in de tied van Caesar vast west het. Alles klopt. De dokementaosie van de man is geweldig. De omschrieving van de meensken, de stad, zo moet et west wezen. Ie roeken de locht van miege, mingd mit de berochte Romeinse vissaus, Garum. Ie wo'n deur Saylor mitneumen naor Rome en zien bewoners, de magistraoten, de rieken, mar ok naor de bedelers en de hoeren. Gordianus de Vinder is een soort privé-detektive en kan op die meniere de Romeinse wereld van binnen en van buten zien laoten. Hi'j eupent deuren die veur aanderen sleuten blieven. De hieltied moet hi'j een moordzaeke oplossen. Et aorige is dat et vaeke om een historische moordzaeke gaot: in Romeins Bloed gaot et over een zaeke tegen de heit van moordener Sextus Roscius. In Romeinse bronnen wodt over die rechtszaeke schreven. Fiktie en waorhied wo'n zo geweldig mit mekere verweven: zo zol de fiktieve Gordianus zomar een historische feguur wezen kunnen. Gordianus wodt, in tegenstelling tot veul heufdfeguren in series, ok warkelijk oolder. In et eerste diel is hi'j een jaor of 30, in diel negen is hi'j intied de pensioengerechtigde leeftied al roem veurbi'j. An de haand van Gordianus wodt de lezer deur de laeste ieuw veur Christus leided en kommen we grote naemen as Sulla, Cicero, Pompeius, Crassus, Clodius, Marcus Antonius en netuurlik Caesar integen. De verhaelen van Saylor zitten zo goed in mekere daj' vergeten daj' in de ienentwintigste ieuw leven. Intied bin d'r negen dielen verschenen en twie bundels mit kotte verhaelen. Mit een betien kennis van die periode van de Romeinse geschiedenis kuj' zels bedaenken waor et volgende verhael over gaon zal... Ik daenk dat Caesar oppassen gaon moet veur zien leven. Dat zal dan weer een volgende zaeke veur Gordianus wezen. Ik kan niet waachten op de ni'je 'Gordianus'!

Et is wel arg jammer dat Saylors wark niet in elke boekhaandel op de plaanken staot. Bestellen is meerstal gien perbleem. Dat betekent wel daj' bekend wezen moeten mit disse schriever.

Jammer genoeg lees ik dus te weinig. Toch doe ik riegelmaotig een poging. Veural tiedens de vekaansie dwing ik mezels om te lezen. Ik heb een peer boeken uutzocht uut de staepel 'nog te lezen' (die staepel gruuit mi'j zowat boven et heufd), waoronder *Lustrum* van Robert Harris (speult in de Romeinse tied), *Het Mozart mysterie* van Jörg Kastner en *Het tolhuis* van Paul Janssen (ok weer bi'j de Romeinen). Moch ik liekewel hielemaole gien nocht an lezen hebben, of da'k de hieltied ofleided wodde deur langslopende antrekkelike vrouwluden in bikini's, dan griep ik naor de 'Papyrussen', de 'Alexen', en de 'Roodbaards'... Dat gaot beter saemen mit de omgeving in je opnemen!

Rob Zethoven

Red Bill

Aachterof bin ik d'r niet wisse van as et veural an mi'jzels lag of an et dörp. Ik daenke wel dat ik altied al interesseerd west bin deur et biezundere en appatte van meensken in mien omgeving. Mar laot ik et d'r mar op holen dat ik wat dat angaot in et dörp waor ik dokter was riekelik an mien trekken kwam. In ieder geval was et tal biezundere meensken d'r, in mien beleving aachterof, meer as gemiddeld.

Iene van de meerst indrokwekkende onder heur was zonder ienige twiefel Willem Brat. Doe ik de ni'je dokter van et dörp wodde, moet Willem al zo omdebi'j de viefenzeuventig jaor west wezen. As jachtopziener had hi'j doe al veeruut et grootste pat van zien leven deurbrocht in de bossen om Berkoop henne. In de tied dat de laanderi'jen en de bossen nog in et bezit weren van 'de grote heren' had Willem et beheer kregen over et jachtgebied. Et was een tied west waorin de meensken nog aarm weren en streupen vaeke een noodzaekelik kwaod was. Doedertied weren d'r grote streupers west mit beroemde naemen. In die tied moet Willem, mit et rossige haor en de machtige snorre, de bi'jnaeme Red Bill kregen hebben.

D'r weren goenend die beweerden dat Willem in et verleden zels een gewoepste streuper west was, mar dat hi'j d'r mit opholen was doe hi'j mit Griet trouwde. As et now waor was of niet, Willem kende de truken en listen van de streupers as gien aander. As de fiets van Willem aovens niet bi'j huus was bleven de streupers liever thuus. Laeter, doe de laandaodel gien bezittings meer had, was Willem in dienst kommen bi'j Staotsbosbeheer en wodde et allegeer vule rustiger. Deur et oolder wodden was et foeleinige d'r now ok wel of. In et dörp was Willem aenliks een soortement legende. De aeventuurlike verhaelen uut zien verleden, waorvan allange gieniene meer wus wat d'r now wel of niet van waor was hadden Willem een soortement aureool van geheimzinnighied geven.

Et mement dat ik as jonge dokter mit die levende legende in de kunde kwam za'k niet makkelik vergeten. Bi'j iene van mien eerste verkennings van de bossen om et dörp henne zwaarmde ik es in de vroege morgen omme in de bos bi'j de Lende om in dat meraokels mooie gebied van et opkommen van de zunne te genieten. Mar de zunne leut him die morgen niet zien. De dieze die as een deken over de laanderi'jen legen had, trok mar niet op en wodde juust dikker en dikker. Doe et zicht om mi'j henne nog mar een peer meter was kreeg ik inienen deur dat et mi'j dommiet slim vule muuite kosten zol de weg deur de dichte bos weeromme te vienen. En inienen ston hi'j daor veur mi'j: Willem Brat.

'Ik docht dat dokters niet streupten,' zee hi'j astraant. Ik was slim schrokken en kon mi'j goed indaenken hoe streupers heur vuuld moeten hebben as ze op heterdaod betrapt wodden bi'j een knien in een hoepien. Op etzelde mement docht ik d'r an dat et muuilik wezen zol annemelik te maeken dat ik om half zesse in de morgen al in de bos was. Ik moet wat staemerd hebben over hoe mooi et was in 't veld, mar bi'j de anblik van de grote strenge snor stoekte et. Inienen legde Willem een haand op mien schoolder en keek mi'j glimkende an. 'Ik hebbe vertrouwen in

jow,' onderbrak hi'j mi'j. Et was een zin die hi'j laeter in de spreekkaemer nog vaeke herhaelen zol.

Van dat biezundere mement of gruuide d'r een vrundschop tussen oons die daornao nooit meer verdwenen is. Geregeld trokken we laeter tegere deur et laand, niet over de paeden, mar dwas deur de gruunlanen en de bossen. Op die tochten had Willem altied twie segaren mit: iene veur himzels en iene veur de jonge dokter. Bi'j de oolde gammele brogge over de Lende rookten wi'j oonze segare om daornao weer voldaon op huus an te gaon.

Willem was een levende mythe, mar hi'j wus as gien aander daj' een mythe ok onderholen moeten. Doe hi'j ooit vraogd wodde waor hi'j geboren was, was zien antwoord: 'Ik bin niet geboren, ik bin uutbruded in een dreuge sloot'. Dat klopte, meensken as Willem Brat wodden niet geboren, zi'j kwammen rechtstreeks uut de netuur vot.

Willem was dan wel niet geboren, toch was et niet tegen te holen dat hi'j ooit uut de tied raekte. De legende begon mankementig te wodden en op een zeker mement ontkwam ik d'r niet an om him veur een tietien naor et ziekenhuus te sturen. Et kostte muuite om him van de noodzaeke daorvan te overtugen. Uutaendelik gong hi'j d'r akkoord mit deur zien haand op mienend te leggen. 'Ik hebbe vertrouwen in jow,' zee hi'j, percies zoas op et mement dawwe veur et eerst in de kunde kwammen. De internist van et ziekenhuus schreef ik de kotste brief die ik ooit an een pesjent mitgeven had: 'Dit is Willem Brat. Zorg goed veur him, want et is een biezunder meenske. Graeg zo gauw meugelik weer weeromme, want de man heurt niet in een bedde mar in de bos'. Binnen een stokmennig daegen was Willem weeromme, in de bos, al zol dat niet lange duren.

Naodat hi'j weeromme was uut et ziekenhuus besleuten we nog ienkeer et veld in te gaon. Ik wodde geweer dat Willem bostig was en et was goed te marken dat et lopen him vule muuite kostte. Onder et roken van de segare op 'e Lendebrogge keek Willem mi'j an en et wodde dudelik dat hi'j besefte dat et aende van zien leven niet lange meer op him waachten laoten zol. 'Jonge,' zee hi'j tegen mi'j, 'aj' mi'j aansend in de bos vienen en ik lig in de sloot, leg mi'j dan evenpies op et kaantien.' En nao een hael an de segare: 'En niet daolik de grond in, mar eerst een peer daegen bestarven laoten, asjeblief.'

Gelokkig leup et hiel aanders. Twie weken laeter sleut Willem veur et laest tevreden de ogen tussen de kraekende witte laekens van een ziekenhuusbedde onder de zorgzeme hanen van een zuster. Et vul me op dat et daornao maonden aachter mekere regend het in de bossen bi'j de Lende. Ok de Lendebos was een legende aarmer.

Biezunder verhaelend fotoboek van Marije Kuiper

An et aende van augustus verschient d'r een biezunder fotoboek van Marije Kuiper uut Vinkege. Et boek vertelt middels roem 120 prachtige foto's et biezundere verhael van et klein dörpien Vinkege in West-Stellingwarf. Marije Kuiper studeerde in juli of mit een fotografieprojekt as studente vormgeving an de Akedemie veur popkultuur in Liwwadden. Dat projekt beston uut twie dielen: et eerste diel beston uut een fototentoonstelling, bi'j et twiede diel gaot et om et kommende fotoboek.

Et projekt 'Vinkege' is een biezunder petret van een klein dörpien dat mar 70 huzen telt. Doe Marije Kuiper (27) in 2009 deur een ingriepende veraandering in heur leven weerommekeerde naor heur geboortedörp, dee al gauwachtig blieken dat heur kiek op et dörp veraanderd was. In de tien jaor dat ze d'r niet woonde was d'r onderhaand een verscheidenhied an identiteiten te vienen. Marije had daor een biezunder oge veur en het alles op een eigen, slim weerdevolle wieze middels foto's vaastelegd. Op die meniere wol ze mitien ok op zuke naor heur eigen identiteit en naor waor heur hatte now aenlik lag.
Wat heur tiedens heur onderzuuk opvul was dat de inwoners van et dörp allemaole heur eigen leven leiden, zonder heur al te vule an te trekken van ni'jmoodse trends. Neffens Marije kan dat ok aorig makkelik, juust omdaj' in Vinkege veer uut de buurt van stedelike prikkels wonen. Deur heur onderzuuk kwam ze d'r ok de hieltied meer aachter naor wat ze zels graeg dot en doen wil, en dat is fotograferen.

Tentoonstelling en boek

Deurdat zowat alle bewoners heur mitwarking verlienden, bestaot et uuteindelike risseltaot uut meer as 120 foto's. Tiedens de tentoonstelling in juni weren daorvan 15 foto's op groot fermaot te zien in et oolde karkien van Vinkege. Et karkien was kot daorveur ankocht deur de bewoners van et dörp, mit as doel om d'r een gemienschopsruumte van te maeken.
Alle 120 foto's bin douk te zien in et boek dat an et aende van augustus uutkommen zal. Bi'j de foto's bin passende, kotte teksten te lezen, op een kaortien in et boek zal butendat weeromme te vienen wezen waor de foto's maekt binnen.

Et boek, waorvan tiedens de tentoonstelling al over de honderd exemplaoren besteld binnen, telt 140 bladzieden en gelt € 25,00.
Hiernaost bin twie bladzieden uut et ni'je boek ofbeeld.

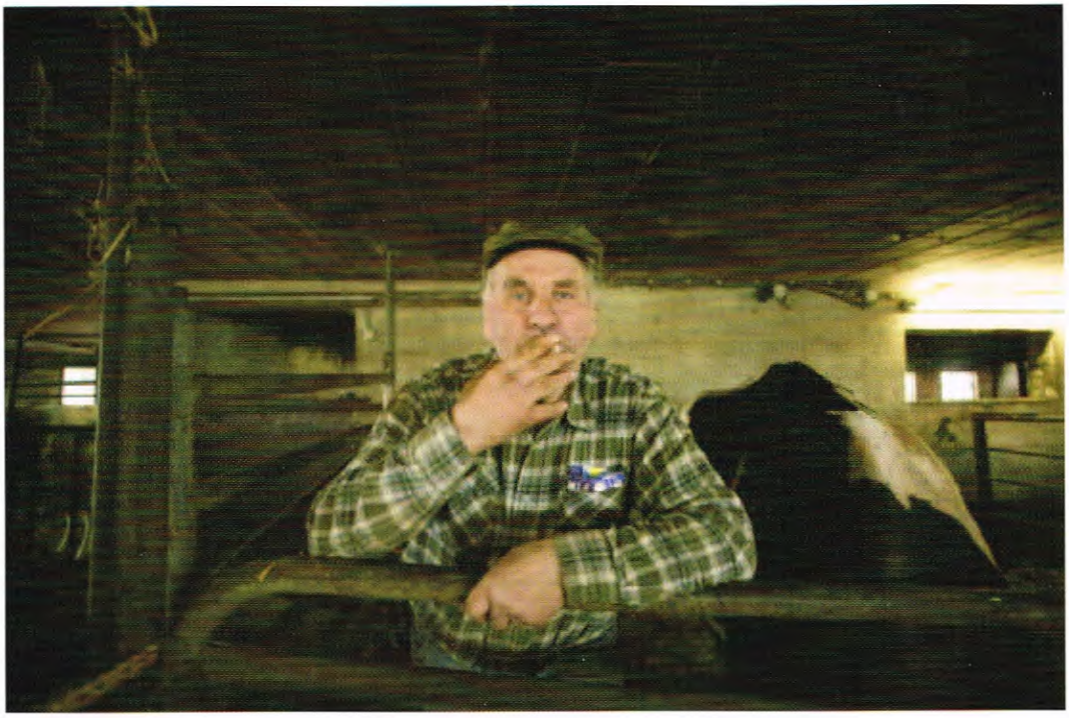

In de stallen van de familie Hoekstra kom je opa Minne tegen.

Tilly werkt in de verslavingszorg, aan huis is ze begonnen met wat ze het liefst doet.

Jimmy

Wegraeken

Mien uutvanhuzer is wegraekt en daor bin 'k slim bliede mit. Et hatte was opholen mit tikken. Hi'j was al vusen te lange bi'j mi'j over de vloer. Vesite en vis blieven ommes mar drie daegen fris. Ik hadde al zo vaeke staon te schelden dat hi'j vlot ophoepelen mos, mar hi'j had et bliekber slim naor 't zin bi'j mi'j. Zien grootste hobby was om mi'j de stoepen op 't lief te jaegen. Dat lokte him haost daegeliks. Et was een echte stalker. A'k d'r niet op verdocht was, ston hi'j stiekem aachter mi'j, of scheut hi'j me nog krek veur de voeten langes. Alle keren ha'k et hatte in de keel. Even was d'r praot van dat hi'j de hiele femilie overkommen laoten zol, mar dat is niet gebeurd. Ze kwammen nog gieniens op 'e begraffenis. Alles hebben ze an mi'j overlaoten. Et was nog een hiele drokte. Ik hebbe et in goedens perbeerd om him vot te kriegen en doe dat niks gaf, wodde ik een echte hekse, een gifmingster. Ik heb d'r gien spiet van, nog veur gien dubbeltien. Aj' et hiele verhael heurd hebben, zal gieniene mi'j nog angeven willen bi'j de pelisie. Ik daenke haost daj' in etzelde geval bi'j jim in huus ok zo doen zollen of nog slimmer.

Et begon zo... Op een aovend, vlak veurda'k de vekaansiekoffer in de auto zette, bedocht ik dat et wel haandig wezen zol om nog wat etensboel toe te maeken en in de diepvries te stoppen. A'k dan laete weerommekommen zol, kon ik et zo uut de vriezer in de magnetron stoppen en ha'k drekt niet zoe'n drokte. Ik schelde de eerpels, waste de bloemkool en braodde de vier tartaarties. Doe dat gebeurd was, kon ik veerder mit de vekaansiedrokte, want et spul mos eerst toch koold wodden. Et was al best laete doe ik weer an mien etensboel docht en wat diepvriesdeuzen bi'j mekeer zocht. Et locht boven et aanrecht ha'k niet op, et was wat twielochten op dat ogenblik. Ik leup eerst naor de braodpanne. Ien tartaartien beweug... Daor was hi'j dan, die uutvanhuzer. Stiekem de panne leegvreten. Van mien geraos schrok hi'j slim, scheut bi'j de panne weg en kreup vot. Dat he'k niet ofwaacht, mar veurda'k deur die schrik weer bi'j soepe en stuit was, vun ik mi'jzels weer midden in de tuun. Ik raosde, mar d'r kwam gien hulpe. Op dat mement zweerd' ik, da'k nooit meer in dat huus kommen zol, mar dat is netuurlik grootspraoke, zwetseri'je. Ie kun min de naacht staonde in de tuun deurbrengen. Mit et hatte in de keel he'k de boel opruumd. Alle pannen leegkieperd in de tonne. Een klein stokkien vleis he'k bi'j de butendeure legd, om de opvreter uut huus te lokken. Dat was mien goedens.

De ere morgen vun ik zien daank veur et maol eten. Hi'j was beslist niet zindelik en had ok nooit van pakkedoeken heurd. Ik was raozend. Hi'j de lusten en ikke de lasten. Daor zo'k mit ofweven. Zo kuwwe niet. Ik heb gif haeld en dat op mooie schaolties daelezet. Et oog wil ok wat, docht ik en aj' eten mar mooi opdienen dan komt dat lokkebrood wel op et goeie plak.

Mit buurman he'k et nog over de uutvanhuzer had. Hi'j zol him d'r wel mit redden a'k zels vot was. In zien schuurtien had hi'j ok nog wel een moordwaopen. Ik gaf toestemming veur die onvredige missie, mar wol nog wel dat hi'j et waopen insmeerde mit keze of botter.

In de vekaansie he'k nog wel vaeke docht an de vesite. Een weke laeter kwam ik weer naor huus, zette de koffer daele en leup de kaemer in. Daor lag, laankuut, mien uutvanhuzer,

midden op 'e vloer. Weer he'k de buurt bi'j mekeer raosd. Et was toegelieke leedanzeggen veur de buurt.
De begraffenis regelen was nog een hiel gedoe. Hi'j had d'r wel veur zorgd da'k, doe hi'j dood was, nog as de dood veur him was. Vul me wel tegen van mezels. Zestig jaor en dan nog bange veur een dooie moes.

Grietje Bosma-Dijkstra

In mien heufd
woont et verleden.
Mit breurtien, zussien,
pappe en mamme
saemen wonen
op 'e boerderi'je
aachterof.

Naor schoele gaon.
Les kriegen, laeter geven.
Mit man wonen in et dörp.
An de weg, ok mit beide zeunen.
Et gong as een goeze veurbi'j:
Al lange weer uutvleugen
die jongen.

In mien heufd
woont ok et heden
mit verdriet en aangst:
wat zol dat wezen mit mien lief?
De 'griepvoegel' verscheurt
mien hatt' en gript mien strotte.
Nee, niet meer, et was al te vule!

In mi'j woont ok de twiefel
en een schuldgevuul.
Dee ik et goed?
Gieniene te kot daon?
Et wodt een tiezenust...
Dan moet dat deurtien even dichte,
soms op slot.

Dan zuuk ik optimist.
Die woont d'r wel,
mar kropt soms even vot.
Ik kan 'm altied nog weer vienen...
In mi'j woont ok et kiend,
de vrouw, de juffer,
de moeder en de grootmoe.

In mi'j woont
gien deftige dame,
gien beest, gien lieuw of tieger.
Gien durfal, flierefluiter,
gien aeventurier.
Wat heb ik wel niet mist
allemaole?

Now woon ik
sund drie jaor
saemen mit mien man
in de netuur, mit rust en ruumte
in oons boerderi'jgien
aachterof!
Is de cirkel rond?

Al zoe'n dikke dattig jaor woont Marten Dragtsma in een huus an de Dwarsvaortweg, een oold huus waor as altied een Dragstma in woond het. Overgrootvader leut et bouwen, grootvader Marten woonde d'r en daornao omke Andries. Vader is d'r geboren, hi'j wodde laeter timmerman in Wolvege bi'j de Gebr. Heida. Marten Andries wodde in 1949 geboren an de Lyklamaweg. De oolden kwammen daor te wonen in et huus van een oolde tante, die ze 'an et aende brochten'. Marten het zien jeugd deurbrocht in een slim kattelieke omgeving en dat het sporen naolaoten, want daor het hi'j zien vrouw Thonie kennen leerd. Zi'j kwam vanuut Tuundörp naor de kattelieke schoele, wiels Marten juust de aandere kaante op gong. Nao de MULO gong hi'j in Drachten naor de UTS/MTS, ofdieling bouwkunde. Hi'j leup stage in de stad Grunningen bi'j de grote uutbreiding en vervanging van de Rieksuniversiteit in Paddepoel. 'Daor is mien leven veraanderd,' zegt Marten. 'Fré Meis, de bekende kommenist, die eerst veur akties in de strokertonindustrie zorgde, kwam doedertieden op veur de bouwvakkers van Nedam die in Paddepoel warkten. Et dee blieken dat de bouwvakkers in Grunningen stokken minder betaeld kregen as op aandere plakken. Ik hadde in Grunningen aovens niks te doen en gong op 'e fiets naor die bi'jienkomsten. Zo bin ik ien van de eerste praktikaanten wodden, die in zien stageverslag de faktor arbeid niet beschreef vanuut de technische kaante, mar vanuut de sociaole kaante. Hoe d'r mit de arbeiders ommegaon wodde. Doe ik an et wark was bi'j et Arbeidsburo in Et Vene as bouwvakbemiddeler he'k de opleiding maotschoppelik wark in Zwolle daon en laeter H.B.O.-passeniel en orgenisaosie arbeidsmark en poletiek.' Nao tien jaor Et Vene vertrok hi'j eerst naor et Arbeidsburo in Assen en daornao naor Liwwadden. In Liwwadden kwam hi'j in dienst bi'j et Regionaol Buro Onderwies, dat laeter opgaon is in et Frieslaand Kollege. As staffunktionaoris is hi'j daor veural betrokken bi'j de bouw van ni'je schoelen, zoas bi'jglieks de MBO-schoele bi'j et Abe

Marten Dragtsma

Dit plak dot me wat

(deur Jannes Westerhof)

Et plak dat Marten Dragtsma 'wat dot' is zien arf an de Dwarsvaort, et plak waor as hi'j as klein joongien al zo vaeke kwam. De vaort is an et aende van 1600 anlegd en het een hiele geschiedenis. Marten vun as kiend de batten over de vaort prachtig, krek as de verhaelen van zien grootvader over de omkrieten en de bewoners. Deur de vaort veren al lange gien bokken en praomen meer en d'r is ok niet vule waeter meer in te vienen, mar wat drekt opvaalt boven de vaort veur de oolde boerderi'je is et buunstap. Et buunstap was d'r vroeger veur et bunen van potten, pannen, melkbussen en emmers. En ok et busserak mit een peer melkbussen mist niet. Alderdeegst een peerdestal, een hujbarg en een bi'jestal bin d'r op et arf te vienen en vanzels ok een gruuntetuun.
Et is dudelik: hier wonen meensken die et niet ontbrekt an 'historisch besef'. Deur et wonen an de 'vaort' blieven ze toch nog verbunnen mit et schippersleven. De wereld van de rond- en platbojems het Marten altied meraokels interesseerd. In Grunningen woonden ze al op een 'boltjalk', doe hi'j in Et Vene warkte wodde die naor de Schipsloot in Wolvege brocht. Dat was niet zoe'n sukses omdat ze d'r al rap aachterkwammen dat ze in een rioolsloot belaand weren. Daornao hebben ze jaoren bi'j 'Kontermaans' in de tjalk woond. Dat gong goed tot Thonie wark in Noordwoolde kreeg en vaeke aovens laete op 'e fiets naor de boot mos. D'r wodde docht an een aander plak.
Et toeval wol dat omke Andries in die tied hatklachten kreeg. Butendat kon hi'j deur de ruilverkaveling in de sanering. Een goed mement veur Marten en Thonie om niet op et waeter, mar naost et waeter wonen te gaon op et plak waor as een Dragtsma op heurde. Ze hebben d'r nooit spiet van had. Thonie mag graeg tunieren en Marten is slim gek op alles wat ambachtelik is. Et arf is him dierber en hi'j dot d'r van alles an. Et is een kombinaosie van alderhaande funkties van et oolde boereleven. De hujbarg het hi'j een jaor leden bouwd en de bi'jestal staot d'r now zoe'n vier jaor. De bi'jen doen him et meerste. Al twintig jaor docht hi'j d'r an om iemker te wodden as hi'j d'r nog es tied veur hebben zol. Vier jaor leden ston in et ni'jsblad Stellingwerf een stokkien over een iemkerskursus en doe mos et mar wezen.
Aj' iemkeren is et wel makkelik aj' een maot hebben, omdaj' nooit lange vot kunnen en ok omdaj' sommige dingen makkeliker tegere doen kunnen. Zo het Marten saemen mit Gerard Kranendonk van De Oosterstreek een hunningslinger, tegere slingeren is hiel wat makkeliker as allienig. Hi'j is now lid van de iemkersveriening van Oost-Stellingwarf. Iemkers hebben van tied tot tied vakaovens en daor trof hi'j Albert Heida uut Waoteren, die al dattig jaor iemkert.
'Zol ie niet oonze bi'jevader wodden willen,' was de vraoge van Marten en Gerard, want een ankommend iemker kan niet zonder een bi'jevader. Sund die tied hebben ze haost wekeliks kontakt. Vanwegens et vakmanschop as iemker respekteert Marten Albert Heida ommeraek. In de iemkeri'je speult et ambachtelike op twie menieren een grote rolle. An de iene kaante is dat et ambachtelike van de bi'jen. 'Daor raeken jow nooit op uutkeken, et stikt zo mooi in mekeer. Wat een orgenisaosie! Hoe zoe'n volk van dattig- tot vuuftigduzend bi'jen as ien gehiel funktioneert. Bi'jen bin sociaole insekten en offeren heur soms veur mekeer op. An de aandere kaante bin ze ok ommeraek had. In de winter hebben ze gien darren (de mannegiesbi'jen) neudig, dat zollen alliend mar opvreters wezen. In de vroege haast wo'n alle darren deur de vrouwgiesbi'jen ofmaekt, dat hiet de darreslaacht. De (wark)bi'jen leven in de zoemer mar zes weken, drie weken bin ze huusbi'je en nao drie weken vliegen ze uut en bin et haelbi'jen. Et is verschrikkelik hadde warken veur zoe'n besien. Veur een pottien hunning moet d'r ongeveer 20.000 km vleugen wodden. De winterbi'jen hebben et beter veur mekeer, die slieten niet en honger hebben ze niet as et goed is, want de iemker zorgt d'r veur dat d'r genoeg suker is as ruil veur de vothaelde hunning.'
Et ambacht van de bi'jen is interessaant, mar

et ambacht van de iemker mag d'r ok wezen. Veural in de meie- en junimaond het de iemker et drok. Naost et haelen en slingeren van de hunning moet hi'j d'r veur zorgen dat et volk niet zwaarmen gaot. De iemker kan dat doen deur een 'keunstzwaarm' te maeken. Marten het half juni de bi'jen van et koolzaod bi'j Schoklaand haeld. D'r is grote behoefte an iemkers bi'j bedrieven die bestoeving neudig hebben. De fruitkwekers in de Noordoostpoolder zitten d'r om te springen. Meensken zullen vule bewuster mit de omgeving ommegaon moeten en meer geld veur eten over hebben moeten. Et tal iemkers nemt of deur verooldering, mar ok deurdat meensken niet meer in en om huus henne warken. Daor komt nog bi'j dat d'r almar minder geschikte terreinen kommen veur de bi'jen. Een iemker kan ondertussen bi'jglieks beter midden in Noordwoolde mit alle tunen zitten, as an de Dwarsvaort mit allemaol gruunlanen waor vule minder bluuit. De boeren zollen meer ommedaenken hebben moeten veur de drachtplaanten. De produktie van eten en voer is ofhaankelik van bestoeving en veur een groot diel daorvan zorgen de bi'jen. Een variaosie an kwaliteit van stoefmael geft weerstaand bi'j de bi'jen. As d'r gien verschillende soorten ontuug binnen, wodt et stoefmael ienziedig en wo'n de bi'jen kwetsber. Misschien het de beruchte 'verdwienziekte' daor ok wel mit van doen. Ondaanks de wat sombere veuruutzichten beleeft Marten meraokels vule plezier an de iemkeri'je. Ok dat ambacht staot niet stille, want Marten bruukt gien piepe meer om de bi'jen op ofstaand te holen mit rook, mar een blaosbalg. Butendat is et wel goed aj' zo now en dan steuken wodden, dat zorgt d'r veur daj' gien rimmetiek kriegen.

Alles in et leven van een bi'jevolk gebeurt in een klein gebied. De bi'jen vliegen tot zoe'n drie kilemeter in de ronte van de kaaste. Mit de komst van de bi'jen is et 'leefgebied' van Marten, ok al deur perblemen mit de gezondhied, kleiner wodden. 'Dat wil niet zeggen dat et leven d'r minder van wodt, eerder krigt et meer diepte, zol ik zeggen,' markt Marten op.

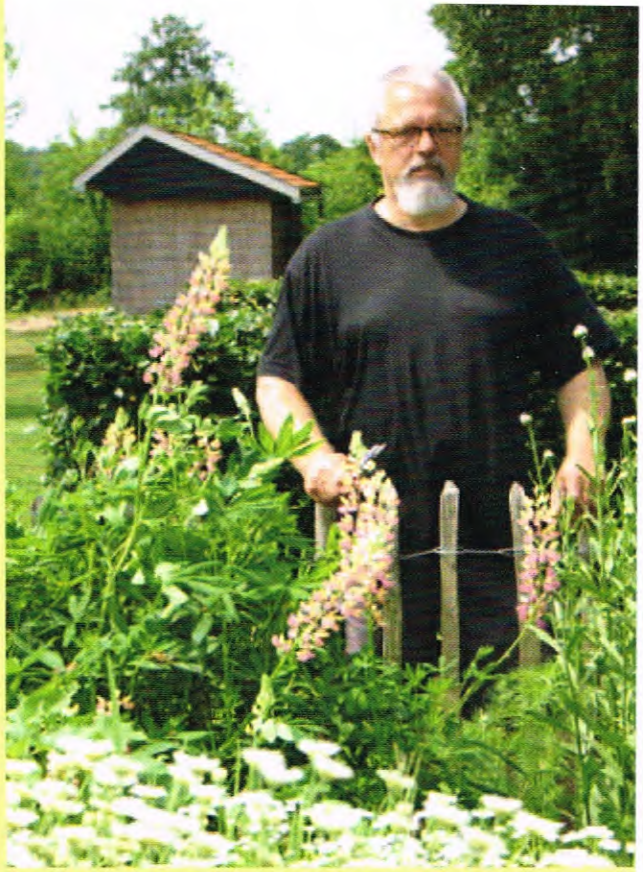

'Eerst aktief in de gemiente, doe in et dörp en now op et arf.' Zestien jaor leden had hi'j d'r twie perioden van vier jaor raodslidmaotschop opzitten. Daornao was hi'j aktief in et dörp. Noordwoolde ston d'r slecht veur. As veurzitter van et Nationaal Vlechtmuseum het hi'j d'r an mitwarkt dat et dörp een meraokels mooi museum kreeg, toegelieke kwam d'r een ni'je schoele en wodde et hiele gebied d'r ommehenne opknapt. Daornaost zat hi'j jaoren in et bestuur van de Stichting Joodse Werkkampen. En now is d'r naost et wark et onderhoold van et arf en de iemkeri'je. Veur zien wark moest hi'j altied praoten, uutleggen, overtugen, en now luustert hi'j op de praotaovens van de Iemkersveriening Oost-Stellingwarf naor iemkers die allemaole een aandere miening hebben over et holen van bi'jen. Et duurt jaoren veurdaj' d'r zovule verstaand van hebben daj' gien bi'jevader meer neudig hebben. As de bi'jen gien darre meer neudig hebben wo'n ze ofmaekt. Zo slim is et mit bi'jevaders gelokkig niet, die bin altied neudig.

Anne Bult

Oold en Jong

'Pake?'
'Ja, Ruward. Wat wi'j' me vraogen?'
'Beppe?'
'Ja, Iemkje. Wat wol ie vraogen?'

Twie kleinkiender stellen toegelieke een vraoge en op datzelde stuit geven heur beide grootoolden an, dat zi'j naor heur vraogen luusteren.

Mit zien vierend zitten ze an een ronde taofel op et butenterras van et Witte Huus in Donkerbroek. Ze praoten makkelik mit mekeer; toch zit d'r een groot leeftiedsverschil tussen de ooldsten en de jongsten. Wel meer as vuuftig jaor. Pake en beppe Jelgersma bin beiden dik in de zeuventig. Iemkje - de ooldste van de twie kleinkiender - is drie daegen leden ienentwintig jaor wodden en heur breur is krek nog gien twintig. Op dit zudelike butenterras van et hotel-resteraant vieren ze Iemkje heur jaordag nog wat nao. Veur heur grootoolden van moeke's kaante was et een te vere reize west naor de roezige stad Leiden om daor heur ienentwintigste jaordag mit te vieren mit heur oolden, breur Ruward, zus Jannie en heur vrundinnen en vrunden. Iemkje hadde beppe maild. Zi'j wus, dat beppe op heur pc in staot is om et bericht in Outlook Express op te roepen om et te lezen en te beantwoorden. Ze hadde maild, dat ze wel even mit heur breur naor Donkerbroek kommen wol om heur jaordagfeest hier nog es dunnegies over te doen. Grootmoeke hadde in heur e-mail dudelik schreven dat zi'j dit beiden echt op pries stellen zollen. Zo was et kommen, dat ze vandaege hier bi'j slot van zaeke op et terras te lane kommen weren. Ze praoten mit mekeer en kieken daorbi'j zo now en dan wat om heur henne.

'Pake?'
'Ja, Ruward.'
'Iemkje vertelde mi'j, dat jow in je jonge jaoren daor bi'j de brogge in Donkerbroek ieder jaor naor de moterrieders gongen te kieken, die nao ofloop van de TT langesreden.' Mit een kot gebaor wist hi'j naor de brogge over de Kompejonsvaort. 'Kwammen ze uut Assen hier dan langes? Gongen ze veerder over de Ofsluutdiek naor de Hollanen weeromme?'
'Beppe?'
'Ja, Iemkje'.
'Jow bin hier toch lid west van de maegiesverieniing van de Hervormde Kapel?'

Opni'j kruzen de vraogen van de kleinkiender mekeer en weer waachten de grootoolden op mekeer veur ze mit een bescheid uut aende zetten.

Zo waacht pake even wat langer mit zien bescheid te geven as beppe dit dot. En hi'j waacht zichtber geduldig tot zi'j klaor is mit heur vertelsel over de kristelike maegiesklub: 'Ja, dat was een hiele mooie tied. Veur de pauze praotten we iedere donderdagaovend eerst een uurtien mit mekeer over een stokkien uut de biebel. Meerstal gebeurde dat onder leiding van de vrouw van de evangelist van de kapel. Die ston hier vlakbi'j an de vaort.' Now maekt beppe een klein gebaor mit heur linkerhaand in de richting van de krek restereerde Hervormde Karke. Ze geft in heur haandgebaor an in wat richting Iemkje even kieken moet waor de kapel staon het. 'En nao de pauze hawwe een gesprek over een boek of een aander, vri'j onderwarp.

lene van oons leidde dat dan in. As dat niet gebeurde dan weren we nao de pauze an et berduren en breiden. We hadden thuus alliend mar draodradio. D'r hong gien tillefoon bi'j oons an de mure. En tv en pc weren d'r al hielendal nog niet. Zo bi'j mekeer zitten te praoten en te luusteren gebeurde in alle dörpen in de Stellingwarven. Op De Haule en in Haulerwiek-boven en Haulerwiek-midden en Haulerwiek-beneden - die hietten doe nog zo - bin ik doe wel es as ofgeveerdigde uut Donkerbroek west. Waor doe in een dörp of op een streek een karke, een kapel of een evangelisaosiegebouw ston, gebeurde dit.
Et was een mooie tied zo tussen mien vuuftiende en twintigste. Ie deden van hatte mit op zoe'n maegiesveriening. Ik gong ok naor de kristelike huushooldschoele. Veur de jonges was d'r de jongesklub mit veur de pauze etzelde as bi'j oons en nao de pauze praotte bi'jglieks daor de zeune van de smid over de onderdielen van de aldereerste bromfiets: de Puch. Ien keer jaors hawwe oons jaorfeest. Op die bonte aovens voerden we zels een tenielstok op en zongen we verschillende vrolike lieties. Ok was d'r wel es een gezaemelik (raodsel)spellegien. We vierden dit jaorfeest mit oonze oolden en seins ok mit een peer ofgeveerdigden van aandere maegiesverienings. Laeter mochten de jonges ok op oons jaorfeest kommen en wi'j op dat van heur. En nog weer laeter wodde et ien groot jaorfeest van alle jonges en maegies. En wodden die kluppies mingde kluppen. Et was altied slim gezellig en waarm mit mekeer. Zonder de jonges en ok mit de jonges.'

Onmarkber glidt d'r een glimk over Iemkje heur gezichte, as ze vernemt dat beppe pattietoeren deurkrummelt mit heur verhael naodat ze opni'j 'en' zegt.
Beppe zet even heur gedaachten stille bi'j disse waarme jeugdherinnerings en ze zegt hiernao gien 'en'. Pake pakt die stilte op en begint mit zien verhael: 'Ja, Ruward, dat was iedere keer weer een eersterangs belevenis veur et hiele dörp. Honderden lichte en zwaore moters en mar een peer auto's reden dan vlak veur mi'j langes. Ze kwammen van die kaante anrieden.' Pake wist mit een flinke zwaai richting de brogge over de Kompejonsvaort en wist daorbi'j ok in de richting van de Hervormde Karke. De karkeklokken bin krek begonnen te luden. Even luustert hi'j naor de eerste, lichte geluden en gaot dan veerder: 'Ze zetten uut aende mit de kleine klokke te luden; dan is d'r een vrouw wegraekt. Weren ze mit de zwaore klokke begonnen dan was d'r een man votraekt. Ja, veur wie dit now is?' Zonder hier veerder bi'j stille te staon, gaot hi'j wieder over de TT-moters: 'Bi'j de brogge mossen ze aorig vaort minderen. Dat mos om de vaort overstikken te kunnen. Zo kowwe alle moters van kotbi'j bekieken. De zwaorste moter was doe - a'k et mi'j goed herinnere - 750 cc en de lichtste 125. Ze gongen veerder richting Wijnjeterp - now Wijnjewoude - en in Duurswoolde linksof - kot nao de oorlog nog een heufdstraote now een binnenweg - naor Ureterp en Drachten tot ze op de weg zatten naor Et Vene, Sneek en de Ofsluutdiek. Wat hier bi'j de brogge gebeurde, vun ok plak bi'j de brogge in Oosterwoolde en bi'j die in Appelsche. Rondomtoe kwammen altied honderden meensken om te kieken. Jong en oold. Ie reden - aj' van de TT kwammen - nog deur de dörpen, want de roeme rondwegen die d'r now haost overal liggen en die ie daor zien' - weer zwaait pake mit zien rechteraarm, mar now in een wat meer tegenoverstelde richting - 'lag d'r in de eerste jaoren nao de Twiede Wereldoorlog nog niet. Ik herinnere mi'j nog wel twie motermarken: Matchless en B.S.A. Van et laeste motermark maekten wi'j een lettergrappien: Blift Steeds Aachter. Ok de geluden weren opmarkelik verschillend. Hadde ronkende geluden, mar ok hoge en lege geluden.' Zonder aorzeling en zonder een overgang gaot hi'j wieder: 'We hadden in oonze jonkhied wel meer van zokke grappen; op H.D.T. - de zundagse voetbalveriening hier - en op K.L.M. maekten we ze ok. Mar oonze

grappen op die twieje ma'k van beppe gienertied meer an een aander vertellen.'

Over lemkje heur gezichte glidt now gien onmarkbere glimk. Pake bruukte - naor ze in heur gedaachten optelde - in zien verhael hiel weinig 'en'-nen.

Hiel even kikt beppe een betien zunigies naor heur man, as hi'j zegt, dat hi'j die twie letterwoorden niet meer uutvolen mag in puberaole interpretaosies. Mar al vlogge het hi'j ok heur andacht opni'j te pakken. Meugelik daenkt zi'j bi'j heurzels: 'Mien tied komt nog wel.' Now pake ienkeer op gang is, vertelt hi'j in meugelik een nog rapper tempo over zien jonge jaoren. Beide kleinkiender luusteren mit grote andacht. Ze vergeten d'r alderdeegst ni'je vraogen tussendeur te stellen en ze bin verrast deur de protte springerig vertelde, kotte verhaelen. Pake vertelt over potstallen in Saksische boerderi'jen, over eiden, kultivateren, ploegen van akkers en mi'jen, hujjen of et inkuilen van grös. Et kotte verhael over et dösken van rogge en haever mit de stoommesiene bi'j de zels opzette rogge- en haeverbulten vienen de kiender van heur dochter Sibbeltien wel hiel mooi. 'Alles gebeurde mit peerd en waegen.' Nao dit zegd te hebben, slöt hi'j zien verhael mit een zocht of: 'Een protte was eerst wel mooi om mit te maeken, mar naotied as boer was et wel de hieltied vroeg in de bienen om te melken en te voeren. En et warken op de akkers en op et laand was zwaor.' Nao nog zegd te hebben, dat d'r now haost gien kleinere boerderi'jen meer binnen en dat alle grond, deur de waeterschoppen as bemiddelders, opslokt is deur de grote boeren - '...40 bunder en 100 koenen; krek as 't niks was' - doe de Europese menister van laandbouw Mansholt daor vanuut Straatsburg en Brussel mit begon: 'Oons boerkeri'jgien is now een rekreaosieboerkeri'jgien. We hebben veur oons geld een mooi appattement kopen kund in een bejaordehuus. Iene mit alles d'r op en d'r an. Daor hewwe al een stokkien bolle eten en een koppien thee dronken. Oonze boerkeri'je is now hielemaole verbouwd en d'r wo'n roofvoegels tam maekt en ofricht. Mar wat doe ie veur de kost?'

Zien vraoge overvaalt Ruward en et komt him goed van passe, dat de ober anlopen komt. Iederiene bestelt heur of zien lievelingsdraankien: een jonge veur pake, een glassien advekaot veur beppe, een breezer veur himzels en veur lemkje een rosé. As iederiene et bestelde draankien in de haand hoolt, proosten ze kot op de jaordag van lemkje.

'Wa'k nog vertellen wil veur 'k et vergeet en veur Ruward oons vertelt wat hi'j zoal dot, is dit...' Even waacht beppe op de andacht van iederiene - mar veural op die van lemkje - veur ze wieder gaot mit in et kot te vertellen over heur leven as jonge vrouw. Zi'j praot waarm-belevend over 'verliefd, verloofd en trouwd' en euforisch over et kriegen van heur kiender: vier maegies en drie jonges: 'Allemaole - jow moeke ok, lemkje - hadden bi'j de geboorte alle tien vingers en alle tien ti'jgies. Mooi, dat ze allemaole goed terechtekommen binnen.' Over de grote drokte, die dit in et huusholen mitnam, vertelt ze even wat uutgebreider: 'Alle wasgoed zels uutkoken in een wasketel op een hooltkachel en daornao alle beddegoed, boven- en onderkleren mit de haand wasken en buten an de liende ophangen om te drugen en hiernao - pattietoeren onder et haandmelken van de koenen deur pake nao half vieve middags - alles strieken, zodat et mar weer an kaant was. Negen peer schoenen of schoegies op zaoterdag zwat of bruun oppoetsen veur de zundag. Nao et slaachten op de boerkeri'je van een zelsmest varken in de laete haast zels in een grote kookpot bloedwost maeken. Een protte grote lappen spek dreugden we in de woonkaemer an de zoolderbalken aachter een oold laeken. Op zoolder laggen de zute appelties te drugen. In de winter en tot in de vroege meitied bruukten we ze dan as gruunte of

maekten d'r saemen mit aandere gruunten tuttie fruttie van.' Ok bi'j heur ontvlocht een diepe zocht as ze uut heur leven disse en een protte aandere herinnerings levendig en opgewekt vertelt: 'Ja, we kun nog vule meer moois over eertieds vertellen.'
Pake knikt hier bevestigend op en blaost een kringvormige, grote wolke rook uut van de segare die hi'j onderdehaand opsteuken het.

'Wat ik zoal doe, pake?' Ruward herhaelt pake zien vraoge now zien grootoolden stopt binnen en hi'j de tied hadde om even over zien begin nao te daenken. Om de sfeer goed te holen, vertelt hi'j eerst lochtig over zien jonge jaoren en zien belangstelling veur karate. Toch belaant hi'j al aorig vlogge bi'j zien tiedbesteding van vandaege-de-dag: 'Iedere vri'jdagaovend gao 'k naor de film en haost iedere zaoterdagaovend naor een party. De party's zetten om een uur of elf eerst goed uut aende. 'k Hebbe daor meerdere keren blowed om van et daansen in de flitsende kleurde laampen en de donderende ritmes niet al te mu te wodden. Nee, ik speul niet in een fanfarekörps of zok-zo-wat. Bin gelokkig niet an drugsgebruuk ten onder gaon. Op zundag slaopen we dan uut en brunchen we om een uur of iene. Nee, we gaon eins gienertied naor de karke. Va en moeke doen et alliend nog een inkelde keer mit de kastdaegen; een kastaovenddienst mit een protte zingen. Gong eertieds nog wel es mit. Nao mien eupenbaore basisschoele eerst nog op et gymnasium zeten en now studeer ik human resourch management en passeniels-zaeken an de Leidse Universiteit. Ik hool wel van ansturen. Et gaot goed mit mi'j; op de meerste tentamens en skripties hael ik wel een zessien. Ja, dit is wel wat hiel aanders as de peer laandbouwkursussen, die jow in de aovenduren nao de legere schoele volgd hebben.' In een vluuk en zocht is hi'j klaor mit zien jongvolwassen levensverhael; inklusief de peer vergeliekings mit vroegere erverings van pake: 't' Aovend hewwe nog een extra fesien; ok dat begint om een uur of elf eerst echt op gaank te kommen, weet et wis en zeker. We hebben now dan ok gien haost.'

An de gezichten van beppe en pake is dudelik of te lezen, dat zi'j heur d'r over verbaozen dat Ruward zo veur de voest weg en in een neutedoppe zien verhael dot. Krek as een universitaire studie niks is!

Iemkje hadde heur gedaachten al gaon laoten over heur jonge en heur jaoren as jongvolwassene, as beppe en pake zuver toegelieke heur nugen om wat te vertellen. Ze begint mit: 'Waor za'k mit uut aende zetten? Wat mien breur over zien jaoren vertelde, hadde ik ok vertellen kund. Ik zat op eupenbaore schoelen en bin via et lyceum op de universiteit mit een taelestudie begonnen. De studie Italiaans lag me niet en doe bin 'k overstapt op psychologie. Weer van veuren of an begonnen. Et bevaalt mi'j beter as de veurige studie, mar ik weet niet as dit mien ding wel hielemaole is. Ik kiek wel. 'k Hebbe aorige medestudenten en daor was Nico d'r iene van. We bin op mekeer valen en trekken now een hiele protte saemen op. Ik rie peerd in een grote menege. Et is mien eigen peerd. Kostte een haandvol centen - haost 5000 euro. Hi'j - et is een ruun - went hielemaole an mi'j. Vuul me now al een betien een Anky van Grunsven. Ik gruui al aorig in de dressuur. Lekker vien 'k dat. Haost iedere dag gao 'k d'r wel een peer uurties henne. O, ja, dit ok nog even: over een jaortien gaon Nico en ik hokken. Dan biwwe beide hopelik al aorig op pad mit oonze studies. We kriegen tot 27 jaor beiden een aorig bedrag an studiegeld van de menister. Veur de rest vullen oonze oolden et wel an. Willen ze dat liever niet dan is d'r nog gien man overboord, dan gao'we lienen. Et beroerde daorvan is dat awwe nao oonze studies warken gaon, we mit een grote lienschuld uut aende zetten. Et is ok meugelik dawwe d'r ankem jaor wel een baentien bi'j nemen. Kiender wiwwe grif niet veur oons

vuvendattigste.' Zonder ienige aorzeling slöt Iemkje heur verhael of mit et op laetere leeftied kiender kriegen willen.

Now zetten beppe en pake hiel even grote ogen op, mar gaon d'r niet op in.

Nao et nemen van een waarm ofscheid mit een peer klaptuten rieden de twieje - mit Iemkje aachter et stuur - even laeter in heur Saab-cabriolet vot. Ze zwaaien beiden nog even naor heur grootoolden en verdwienen dan op de Balkweg al vlogge uut et zicht. Et Gulf-bezinestesjon verhindert heur om ze nog veerder nao te kieken.

Roely

Vlochteling

V eur jow, die as een
L ange weg gong
O ver laand en zee in
C irkels dwaelde
H ulpe zocht en
T ussen vremden
E en ni'j
L even opbouwde
I n een laand dat
N ooit
G aastvri'j wodden wol

Van de redaktie

Opvolger van 'Malle meraokels'

Warkieslappe – ni'j boek van Sjoukje Oosterloo

Vlak veur de jaorlikse sutelaktie zal et twiede boek van schriefster Sjoukje Oosterloo uut Drachten uutkommen. Et boek dat as titel *Warkieslappe* krigt, kan zien wodden as de opvolger van heur eerdere boek *Malle Meraokels.* Ok in heur ni'je boek vertelt Sjoukje Oosterloo op humoristische wieze over daegelikse dingen die aenlik iederiene overkommen kunnen. Et gaot krek as dat dat in *Malle meraokels* et geval was vaeks om slim herkenbere gebeurtenissen, die alliend daoromme al veur veul meensken zo plezierig binnen om te lezen.

Sjoukje Oosterloo-Tiesinga woont in Drachten, mar komt oorspronkelik van Oosterwoolde. Jaoren leden volgde ze al es de kursus Stellingwarfs, mar kwam vanwegens ere drokte niet an schrieven toe. Mar ie kun zeggen dat ze de schae goed inhaelt, want de laeste jaoren is Sjoukje volop mit de schrieveri'je in et Stellingwarfs doende. Zo weren verhaelen van heur mit riegelmaot te lezen in 'Op 'e schostienmaantel', dat was tot veur kot de verhaelerebriek van de kraanten 'Nieuwe Ooststellingwerver' en 'Stellingwerf'. Daornaost is ze ok al jaorenlaank vaaste mitwarker an de Stellingwarver Spreukekelinder.

Behalven mit et schrieven van heur eigen verhaelen is Sjoukje Oosterloo ok hiel aktief in et vertaelen van verhaelen van eren. Veurbeelden daorvan bin o.e. et vertaelen van et jaorlikse Tomkeboekien veur ukken, mar ok tenielstokken veur verschillende tenielverienings. Zo vertaelde ze in 2009 nog et tenielstok *Moeder Geerte* dat in et kader van Stellingwarf 700 in et Stellingwarfs opvoerd wodde in et net hereupende, opknapte Eupenlochttheater van Appelsche. Ok van ere schrievers die et Stellingwarfs niet machtig binnen, mar die wel graeg in die tael publiceren willen, vertaelt Sjoukje wark. Dat gelt bi'jglieks veur de kotte verhaelen van Lily Köhler, mar ok veur die heur prachtige boek *De Stoel.*

As we heur vraogen naor et waoromme van al dat vertaelwark geft ze an dat ze ommeraek graeg mit tael an de gang is. En juust ok mit vertaelen van wark van eren, et zuken naor de juuste woorden om die vertaeling zo authentiek meugelik te holen, vint ze een uutdaeging. 'D'r zit vanzels een wereld van verschil in wat aj' vertaelen. Et vertaelen van de verhaelen over Tomke is hiel wat eers as et vertaelen van de verhaelties van Lily Köhler of et vertaelen van infermetieve stokkies veur de spreukekelinder of zoas kotleden veur de tentoonstelling van wark van Sierd Geertsma. Ik maek daorbi'j vanzels hiel vule gebruuk van et Stellingwarfs Woordeboek. Zó vule, dat dat zowat tot op de draod toe versleten is...'

Veur et omslag van *Warkieslappe* zorgde Bauke Visser Koenders van Haulerwiek, wiels Schrieversronte-mitwarker Trijnie Telkamp veur de opmaek van et boek zorgde.

Warkieslappe telt 128 bladzieden, de pries is € 14,00.

Ni'j prenteboek veur ukken:

Muske Tiemen

Nog veur de jaorlikse sutelaktie verschient et eerste prenteboek van Stien van Anne (Christine Magour) uut Wolvege. Et boek, dat Muske Tiemen hieten gaot, wodt hielemaole in kleur drokt op et fermaot A-4. Et vertelt et verhael over een joongien dat graeg vliegen wil. Dat lokt as bliekt dat hi'j vleugelties kregen het en een muskien wodden is. Tiemen vligt naor alderhaande dieren toe en vragt as zi'j ok vliegen willen, krek as him. Mar dat is niet et geval, en uuteindelik vint et muskien et vliegen minder mooi as dat hi'j docht doe hi'j nog een joongien was.

Et verhael over et muskien is bi'j uutstek geschikt veur de leeftiedsgroep van kiender van twie tot vuuf jaor. Dat komt omreden et verhael goed in mekaander stikt, mar ok omdat Christine Magour op een prachtige meniere mit de tael ommegaot. Daornaost het ze veur hiele mooie en ansprekende illestraosies zorgd, et gaot daorbi'j om kollages van biezundere soorten behang.

Muske Tiemen zal anbeuden wodden an alle ukkespeulplakken en in de veurleesweke in juni 2011 zal d'r zeker ok gebruuk van maekt wodden. Et boek komt vanzels ok rondomtoe in de verkoop, de pries is liekewel op dit mement nog niet bekend.

Een peerd staot krek van wat peerdebloemen te smullen.
Muske Tiemen ropt: 'Kiek es, peerd! Kiek es naor mi'j!
Zol ie niet vliegen willen?'

'Mit maonen en zoe'n lange stat, zol dat kunnen dan?
En vliegen zonder da'k nog draeven kan?
O nee, nee, nee, gien daenken an.
Daor wo'k echt niet bliede van.'

'Hm,' zegt Muske Tiemen. En hi'j vligt rap veerder.

In de blubber ligt een varken te luieren.
Muske Tiemen ropt: 'Kiek es, varken! Kiek es naor mi'j!
Zol ie niet vliegen willen?'

'Mit mien kaele vellegien, zol dat kunnen dan?
En vliegen zonder da'k nog deur de modder rollen kan?
O nee, nee, nee, gien daenken an.
Daor wo'k echt niet bliede van.'

'Hm,' zegt Muske Tiemen. En hi'j vligt rap veerder.

Krummelties

Woudboerderijtjes – *boek mit interessaante kultuurhistorische infermaosie, ok over oonze streek.*

Kotleden verscheen et boek 'Woudboerderijtjes', dat uutgeven is deur Friese pers/Noordhoek. In et boek gaot et over boerderi'jen en boerderi'jgies en heur bewoners in de Friese Woolden, dus ok in Stellingwarf. De infermaosie over Stellingwarf gebeurde o.e. mit inbreng van de Stellingwarver Schrieversronte. Et boek wodde schreven deur Bauke Boersma en d'r staon prachtige foto's in van F.H. de Vlas. Et boek telt 160 bladzieden en kost € 18,50. (Red.)

Aandere eupeningstieden
Sund 1 juli is et kantoor van de Stellingwarver Schrieversronte niet alliend op vri'jdagmiddag, mar ok op de vri'jdagmorgen dichte. De eupeningstieden bin daoromme now: maendag t/m donderdag, van 9.00 tot 16.00 ure. (Red.)

!REUR!
Van de orgenisaosie van et streektaelfestival !REUR! kregen we tiedinge dat de daotum van et festival, dat in 2011 veur de twiede keer holen wodden zal, al bekend is. Dat zal wezen op zaoterdag 5 meert, in de centraole biebeltheek van Emmen, aovens is d'r weer een verscheidenhied an optredens in theater de Muzeval. Et pergramme overdag kent, krek as de eerste keer, tal van variaosies, zoas veurdrachten, meziek en lezings in de verschillende Nedersaksische streektaelen. Uteraord zal ok de Stellingwarver Schrieversronte van de perti'j wezen.
Tiedens de eerste !REUR! wodde de streektaelpries van et *Dagblad van et Noorden* uutrikt an 'oonze' schriever Johan Veenstra. (Red.)

Alvast even neteren!
Op dit mement is oonze aktieve Publiciteitskemmissie drok in de weer mit et orgeniseren van een ni'jjaorsbi'jienkomst. Et belooft een prachtige aovend te wodden, in de volgende Ovend kun jim d'r meer over lezen. Daotum en plak bin al bekend: vri'jdagaovend 14 jannewaori in 't Vlechtwark van Noordwoolde. (Red.)

Tentoonstelling Dirk Kerst Koopmans – de schilder van de Scheene
Oflopen 1 juli wodde de tentoonstelling *Dirk Kerst Koopmans – de schilder van de Scheene* eupend. In de tentoonstelling is mit naeme een overzicht van Koopmans zien vroegere inkttekenings en een ni'je dokumentaire over zien betekenis as keunstener te zien. De tentoonstelling is een onderdiel van et internationaole keunstprojekt 'Out of Space' dat tot 1 november in de Rottige Miente holen wodt.
De eupeningstieden van Dirk Kerst Koopmans – de schilder van de Scheene bin op elke zaoterdagmiddag van 13.30 – tot 17.00 ure, en tiedens de Scheenekeunstroute (zie **www.kunstaandescheene.nl**) en de Eupen Monementedaegen.
De tentoonstelling duurt nog t/m 12 september en is in de karke van Scharpenzeel, Grindweg 139.
Een anraoder veur wie et nog niet het: Bi'j de Stellingwarver Schrieversronte en de Stellingwarver boekhaandels is nog altied et prachtige boek *Dirk Kerst Koopmans – schilder van de Scheene* te koop. Et kost € 17.95.

Hiemkunde
Op de laeste woensdagmiddag in september wodt in et gebouw van de Schrieversronte weer de jaorlikse hiemkundemiddag holen veur et onderwiezend passeniel in de beide Stellingwarven. Tiedens die bi'jienkomst, die i.s.m. Stichting Comperio orgeniseerd wodt, wodt net as veurgaonde jaoren et ni'jste lesmateriaol angaonde et Stellingwarfs binnen Hiemkunde prissenteerd. Daornaost wodt d'r over biezundere projekten extra infermeerd, zoas dit keer over een biezunder boek van schriefster Xavière Kolk, waor ok leerlingen an mitwarkt hebben. (Red.)

Henk Bloemhoff

'Zol Nederlaand nog weten?' Een biezunder gedicht van en veur alle tieden

Aj' zo nog es wat zitten te lezen in de gedichten en verhaelen in et Stellingwarfs van de ooldere dichters en schrievers, dan vaalt je elke keer weer op hokke biezundere dingen d'r ok vroeger al schreven binnen. En ok hoe dichte de schrievers en dichters vaeke bi'j de belevingswereld van de meensken stonnen en hoe betrokken ze heur vuulden bi'j de wereld om heur henne. Iene van de hiele biezundere gedichten in dat verbaand is van H.J. Bergveld, en et hiet 'Zol Nederlaand nog weten?' Ik wol de lezers van vandaege-de-dag d'r op dit plak nog es mit in de kunde kommen laoten. Bergveld, die algemien zien wodt as iene van de belangriekste veurlopers van al die liefhebbers van et Stellingwarfs die laeter bi'j mekeer kwammen in de Stellingwarver Schrieversronte, het dat gedicht zeuven jaor nao de Twiede Wereldoorlog publiceerd. Et is opneumen in zien bundel verhaelen en gedichten mit de naeme *De Oolde Pook* (eerste drok: Wolvege, 1970). Bergveld zat, zoas bi'j mennigiene nog bekend wezen zal, in et verzet in Oost-Stellingwarf, mar hi'j wodde op een gegeven mement oppakt en kwam te lane in een koncentraosiekaamp in Duutslaand. Tot ieders grote gelok het hi'j dat overleven kund. Zien ondervienings zullen zien betrokkenhied angaonde alles wat mit de oorlog te maeken had het, allienig mar starker maekt hebben. Zo maekte hi'j him d'r grote zorgen omme hoe gauw de meensken nao de oorlog schienlik weer vergatten hoe et uut de haand lopen was en hoe slim de meensken te lieden had hadden. En hi'j kon him aenlik niet goed veurstellen dat de herdaenking op de vierde meie meer en meer vergeten wodden zol, mar zag dat toch hier en daor al gebeuren. Hi'j wol dat 'et Nederlaanse volk' dat herdaenken krek hielemaole nooit opgeven zol. Et is een weens die ok nao 1952 netuurlik nog hiel vaeke te heuren west het. Mar gelokkig, nog ieder jaor wo'n de oorlog en veural et aende d'r van mit de bevri'jding deur Amerikanen, Kannedezen, Britten, Fraansen en Polen herdocht. En d'r is alle reden om dat jaorliks doen te blieven. Graeg laot ik now Bergveld zels an et woord in zien gedicht; veerdere toelochting liekt me niet neudig...

Zol Nederlaand nog weten?

Et zal oons Nederlaanse volk
Naor 'k hope nog wel heugen
Dat wi'j oons onder 't Duutse jok
Veur knoet en onrecht beugen.
Et was de tied van roof en moord,
Van laandverraod en leugen!
De tied waorin soms heit en kiend
Mekaander niet verdreugen!
De tied van arbeidsdienst en zo
En warken in de vremde!
De tied van concentratiekamp
En wat oons méér beklemde!

Doe zochten wi'j om hulp en raod
En 'n veilig hennekommen!
En om een vaals persoonsbewies
Om an 't geveer t' ontkommen!
D'r weren goenend uut 't verzet
Die daor wel raod op wusten!
En die veur oons, uut plichtsgevuul,
Heur leven waogen dusten!
En... vul d'r iene deur verraod,
Dan weren wi'j verslegen!
Wi'j zeden: "Die vergeet ik nooit!"
En snokten,... wat verlegen...

Now is et al weer zeuven jaor
Dat wi'j in vrede leven.
En ieder jaor, de vierde mei,
Dan daenken wi'j nog even
An oonze helden uut 't verzet,
Die veur de vri'jhied vullen!
Temeensen... dat was grif oons plan!
Mar 't bleef meerstal bi'j zúllen!
Et schient, wi'j bin mit oonze nood
Heur offers ok vergeten...
En 'k vraoge mi'j mit schaemte of:
Zol Nederlaand nog weten?

(meie 1952)

Uut et ni'je boek van Sjoukje Oosterloo:

Date-aeventuur

'Vuul ie je somstieden ok zo verdomde alliend?' vragt Alie zochtende, as ze onverwaachs evenpies bi'j me binnenwi'jen komt.
'Gezellig daj' d'r binnen,' begroet ik heur. 'Eh nee, van ienzemhied hebbe ik hielendal gien last. Mit alderhaande kerweigies waor a'k mit doende bin, vligt de dag in een goeze veurbi'j.'
'Zo warkt et bi'j mi'j niet! Ik hadde zó mien nocht van et allienig wezen, da'k me mit de moed der wanhoop bezundigd hebbe an et shatten. Al een stokmennig keren hadde ik een shatpraotien mit een wildvremde man, mar et dri'jde de hieltied weer op niks uut. Wiethoevule manluden perberen deur te shatten een voegeltien in heur kouwe te kriegen. Pattie luden kriegen et veurmekeer om op die meniere heur gelok in de liefde te vienen. D'r zit liekewel ok vule kaf onder et koren, daor bin 'k deur schae en schaande wel aachterkommen,' gnist Alie.
'Hoe kuj' now weten dat zoe'n kerel jow soorte niet is, aj' aachter je komputerschaarm zitten?' wil ik, as analfabeet op dat gebied, van heur weten.
'Dat verneem ie rap genoeg an et praot dat ze hebben. Laestdaegs hadde ik kontakt mit iene, neffens mi'j was me dat een waore seksmaniak. Daor heb ik rap een aende an breided, van zokken hebbe ik gien verlet! Dat soorte van kerels moet mit de zwiepe over de huud hebben!' schöt Alie uut heur sloffe.
'Ja,' gnies ik, 'dat numen ze SM-seks, as d'r een zwiepien an te passe komt. Daj' van zokke kerels gien verlet hebben dat kan 'k me hiel goed indaenken. Gien malle pief an mien lief!'
'Ik heur et wel, ie bin mit zokke dingen aorig op de hoogte.' Alie schöt ok in de lach.
'Een kwessie van goed kraantelezen, hen,' is mien eigenwieze bescheid.
Een hottien is Alie stille. Mit een eernstig gezichte stikt ze evenpies laeter weer van wal: 'Een toertien leden shatte ik mit iene waor as ik et wel goed praotende mit holen kon. Ik hadde d'r een hiel goed gevuul bi'j en dochte bi'j mezels, sjongejonge Alie, zoj' dan now eindelik es gelok hebben in 't leven? Ik kreeg zuver weer een betien moed.
We shatten iedere aovend tot in de kleine uurties, zodoende he'k me al een stokmennig morgens verslaopen. Tot aende besluut dri'jde et d'r op uut da'k veur de verleiding bezweken bin, en him mien tillefoonnommer geven hebbe. Sund die tied shatten we haost niet meer mar belde hi'j me iedere aovend. De eerste keer dat ik Adriaan, zo hiette hi'j, deur de tillefoon heurde, was ik votdaolik verliefd op zien zwaore stemgeluud. Hi'j hadde een biesterbaorliken mooie donkerbrune stemme, waor as ik hielendal bi'j votzwiemelde zo rap as ik him mar praoten heurde. We praotten aovend an aovend, urenlaank. Hi'j zal wel een hoge tillefoonreken kregen hebben bin 'k bange, mar schienber hadde hi'j dat d'r wel dubbel en dwas veur over.'
'Veur zien liefdesgelok het hi'j netuurlik alles over, tot an zien laeste speercent, da's nogal wiedes,' hadde ik et veur de geest.
'Alles hadde hi'j veur me over, en waoromme… daor bin 'k laeter wel aachterkommen.'
'Now maek ie me wel slim ni'jsgierig, toe je, vertel,' vieter ik heur an.
'Dat za'k je zeggen. Doe we al een stokmennig weken mittenneer beld hadden, hewwe ofpraot om mekeer te treffen in kefé De

Goolden Lanteern. Adriaan vreug me nog as ik d'r gien bezwaor tegen hadde as hi'j zien hontien Agaatje mitnam. Et diertien was niet graeg allienig thuus, vandaor.
Neem Agaatje mar mit, zee ik. Mit mien heufd in de wolkens hadde ik daor gien bezwaor tegen. Ik was hielendal hoteldebotel da'k him treffen zol,' zegt Alie.
'Dat vierpotige Agaatje vuult heur, as ze huusweren moet, ok slim ienzem netuurlik. Et hontien lidt an dezelde kwaol as ieje. Ik kan me best indaenken daj' daor hielendal gien bezwaor tegen hadden, wiels ie et eers niet zo op honnen staon hebben.' Lachende, en in ofwaachting van heur veerdere date-aeventuur kiek ik Alie an.
'Wat vul de tied me lange eer et zo wied was. Ik hadde vlinders in de boek as wa'k achttien, wi'j' dat wel geleuven?' gnist ze.
'Dat geleuf ik graeg, zoks veraandert niet, al woj' ok honderd, zeggen ze.'
'Ik hadde me nog wat ni'j goed anschaft en bin morgens eerst ok nog naor de kapper west. Ik dochte, zo Alie, et moet wel hiel vremd gaon aj' now gien sukses hebben, ie hebben je uterste best daon om d'r netties op te staon.
Middags, doe ik naor de Goolden Lanteern leup, gierden de zenuwen me deur 't lief. In et kefé was gien Adriaan mit hond te bekennen, zoda'k mar bi'j een taofeltien zitten gaon bin in ofwaachting van de dingen die gebeuren zollen.
'Dat was wel even spannend zeker,' veronderstelde ik.
Alie nikt, en zegt: 'Ja, wissezekers et was hatstikke spannend, en de vuuf menuten die 'k waacht hebbe leken as weren et uren. Mar doe et dan eindelik zo wied was dat de deure eupengong, en ik eerst een mal hontien en votdaolik ok de eigener binnenkommen zag, daelde mien bloeddrok votdaolik naor et nulpunt.'
'Now brekt me de klompe, hoe kan dat now, ie weren ommes steilverliefd?' Veraldereerd kiek ik heur an.
'Luuster, Adriaan en ik voestten mittenneer, wiels ik mien aarm stief recht veuruut hul, omreden ik niet wol dat hi'j me een tuut geven zol. Brrrr...,' bibbert Alie, now ze d'r weer an weerommedaenkt.
'Ie bin ok lieke veraanderlik as et weer,' lach ik onneuzel, omreden ik d'r hielendal niks van begriep.
'Aj' Adriaan zien hadden, zol et je votdaolik dudelik wezen.' Alie lacht now weer voluut.
'Die Adriaan was zó sjofel in de kleren, mar now is dat nog tot daor an toe. Mar zien gezichte..., zo lillik as de naacht. Daor was Agaatje, dat kleine kring van een hontien, nog een schoonhied bi'j. Now weet ik ok wel dat de man himzels niet maekt het,' lacht Alie opni'j. 'Mar mit zoe'n manspersoon durf ik me bi'j daglocht niet op 'e straote te vertonen, laot staon da'k mit him bi'j mien kunde over de vloer kom. Ze kun et wel bestarven van de schrik, en dat wil ik heur graeg besperen.'
'Och, och…, et is me toch wat. Et gaot mit jow ok altied lieke reer,' schuddekop ik.
'Now bin ik dus nóg allienig, daoromme zuuk ik mien heil mar evenpies bi'j jow,' legt Alie heur bezukien an mi'j uut.
'Now slaoj' votdaolik weer an et shatten om een ni'je date te maeken, zeker?'
'Gien daenken an, veur mi'j hoeft et niet meer. Tot dislange he'k de boek d'r goed vol van. Al klinkt een stemme nog zo zwoel en donkerbruun deur de tillefoon, ik trap d'r niet meer in! A'k me weer allienig vuul kom ik wel bi'j jow veur een praotien. Veur mi'j gien date-aeventuur meer!' besluut Alie dapper.

Van de redaktie

Soe sullen die Stellinge…! Oftewel: et symposiumboek 'Stellingwarf' 700 komt d'r an

Et is al weer haost een jaor leden, mar daor komt hi'j dan an: et symposiumboek *Soe sullen die Stellinge…*, mit drie meraokels mooie lezings van et Historisch Symposium in Noordwoolde, 18 september veurig jaor. Waor as et ok al weer omme gong? De eerste keer dat *Stellingwarf* mit die eigen mooie naeme nuumd is, is in een oorkonde van 1309. Et is een tekst van Guido van Avesnes, bisschop van Utrecht. De Stellingwarvers en Schoterwarvers hadden et bisschoppelike slot in Vollenhove belegerd en ze hadden doe, neffens die oorkonde en volgens de vertaeling uut et Latien, 'buitensporige gruwelijkheden' begaon. De bisschop veroordielde de Stellingwarvers en Schoterwarvers tot de 'karkeban'. Daor zollen ze nog an ontkommen kunnen as ze vot-op-slag op een beheurlike meniere zorgden veur et betaelen van de schaede en et voldoen an aandere zwaore veurweerden. Sund vien ie in de bronnen een beeld van een lang en de hieltied weer de kop opstikkende ruzie, waorbi'j de Stellingwarver en Schoterwarver 'rebellen' riegelmaotig niet an bisschoppelike eisen en eerder maekte ofspraoken voldoen zollen. Waor gong et bi'j disse tegenstellings omme? Wat weren de bestuurlike verholings tussen 'Stellingwarf', de ere Friese lanen, et Laand van Vollenhove en Drenthe? Wat was percies de poletieke richting van de Stellingwarvers in die tied en waoromme was dat feitelik zo? Wat zegt et in et veurjaor van 2009 ontdekte 'Laandrecht van Stellingwarf' over de pesisie van de Stellingwarvers? Drie deskundigen gongen op dit soorte van vraogen in op et Historisch Symposium 'Stellingwarf' 700 van 18 september 2009. De boektitel 'Soe sullen die Stellinge…' is een formulering uut et 14e ieuwse laandrecht. De bundel brengt de teksten van de lezings, die hier en daor nog licht anpast binnen. De titels en auteurs van de lezings bin: 1) 'Stellingwerf en Schoterland als vrije Friese landsgemeenten en hun strijd met de bisschop van Utrecht', deur perf. dr. J.A. (Hans) Mol, 2) 'Het landrecht van Stellingwerf: een eerste verkenning', deur dr. Oebele Vries, en 3) 'De locale verhoudingen tussen Stellingwerf, het Land van Vollenhove en Steenwijk aan het begin van de veertiende eeuw', door mr. Caspar van Heel.
In et ni'je boek bin ok opneumen de oorspronkelike tekst van et Laandrecht van Stellingwarf, dus in et oostelik kleurde Middelnederlaans van de veurjaor 2009 ontdekte versie, een uutvoerige liest van oorkonden die op Stellingwarf betrekking hebben, een foto van de oorkondetekst van 1309 en een vertaeling in et Nederlaans daorvan. Et boek begint mit een kotte inleiding deur drs. Carel Zuil (symposiumveurzitter) en dr. Henk Bloemhoff (veurbereider van et symposium).

Et boek 'Soe sullen die Stellinge…' is uutgeven bi'j de Stichting Stellingwarver Schrieversronte, telt ongeveer 72 bladzieden en kost € 22,50 (bi'j eerdere intekening € 17,50). Bestellings kun ok rechtstreeks daon wodden bi'j de uutgever: **info@stellingwarfs.nl.**

"die liquiditeitsprognose is wel arg zunnig, een second opinion kan daenk ik gien kwaod"

...as jow MRW Accountants inschaekelen...

...staon jow d'r nooit alliend veur!

MRW Accountants

DE GEDIEK
T 0513 - 46 91 30
F 0513 - 46 21 24

SNEEK
T 0515 - 42 98 00
F 0515 - 41 78 11

WOLVEGE
T 0561 - 61 67 15
F 0561 - 61 39 76

www.mrw.nl - info@mrw.nl

Man en peerd numen. Dat is oonze kracht.

We holen niet van schipperen. Mar van recht deur zee. Van een man een man, een woord een woord. Van zeggen waor et op staot. Man en peerd numen. Dat is oonze kracht. Wat veur jow? Kiek dan op frieslandbank.nl.

Friesland Bank
Willen is kunnen